

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY U ŽÁKŮ S KOMBINOVANÝM POSTIŽENÍM NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE DANETA

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Adéla Šubrová**
Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Science, Humanities
and Education

LEISURE ACTIVITIES FOR PUPILS WITH MULTIPLE DISABILITIES IN SCHOOL DANETA

Bachelor thesis

Study programme: B7505 – Education in Leisure Time
Study branch: 7505R004 – Education in Leisure Time

Author: **Adéla Šubrová**
Supervisor: PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adéla Šubrová**
Osobní číslo: **P11000356**
Studijní program: **B7505 Vychovatelství**
Studijní obor: **Pedagogika volného času**
Název tématu: **Volnočasové aktivity u žáků s kombinovaným postižením na
Základní škole Daneta**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíle:

Provést rozbor volnočasových aktivit u žáků s kombinovaným postižením v ZŠ Daneta.

Požadavky:

Provést rešerši o kombinacích zdravotního postižení s primárním mentálním postižením u žáků školy a jejich

potřebách, zejména o jejich volnočasových aktivitách.

Provést průzkum v ZŠ Daneta, zjistit, jaké volnočasové aktivity jsou zde klientům nabízeny, rozberat jejich kvalitu a zjistit, jaký je o něj zájem mezi postiženými klienty.

Metody:

obsahová analýza, pozorování, dotazování

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. 1.vyd. Praha: Portal, 2004. ISBN: 80-7178-927-55.

VALENTA, M. Dramaterapie. Praha: Grada Publishing 2, 2011. ISBN: 978-80-3851-22.

SLOWÍK, J. Speciální pedagogika. Praha: Grada, 2007. ISBN: 978-80-247-1733-3.

SCHOPLER, E. a G.B. MESILOV. Autistické chování. Praha: Portal, 1997. ISBN 80-7178-133-9.

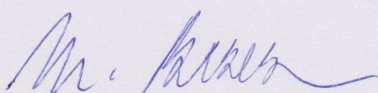
Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

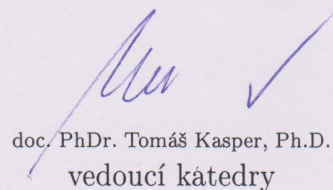
Datum zadání bakalářské práce: **7. dubna 2013**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 7. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Tímto děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Jitce Jursové. Za konzultace, podněty, připomínky a trpělivost při tvorbě mé bakalářské práce.

Dále velké poděkování patří Centru pro zdravotně postižené Daneta, s.r.o. za poskytnutí všech informací, jejich veškerou pomoc. Poděkovat bych chtěla, hlavně paní Mgr. Monice Bourové, za konzultace a rady při psaní bakalářské práce.

V neposlední řadě děkuji své rodině a blízkým, kteří mě podporovali a věřili i tehdy, když já jsem si věřit přestávala.

Anotace:

Šubrová Adéla. Volnočasové aktivity žáků s kombinovaným postižením na ZŠ Daneta, s.r.o. Bakalářská práce. Liberec: Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická, TUL, 2015. Bakalářská práce se zabývá specifiky volnočasových aktivit žáků základní školy Daneta, s.r.o., kteří mají kombinaci postižení s primárním mentálním postižením. V teoretické části se práce zabývá pojmy volný čas, zájmové aktivity a terapie, kombinace postižení aj. Praktická část zjišťuje, jaké volnočasové aktivity nabízí takto postiženým dětem školy, jak tyto zájmové aktivity dětem pomáhají k reedukaci a kompenzaci jejich handicapu, čím jsou pro ně přínosné.

Klíčová slova:

volný čas, kombinace, postižení, speciální vzdělávací potřeby,

Annotation:

Free-time activities of pupils with combined infliction on the elementary school Daneta, Ltd. Bachelor thesis. Liberec: The faculty of natural – humanitarian science and pedagogical faculty, TUL, 2015. Bachelor thesis is dealing with specifics of free-time activities of the pupils from elementary school Daneta, Ltd., who have combination of inflictions with the mental infliction as the primare one. In the theoretical part is my thesis dealing with the notions like: free-time leisure activities and therapy, combination of inflictions. Practical part finds out, which free-time activities the school offers to such inflicted children, how those activitites help to the children with reeducation and comparation of their handicap and in which way are helpful for them.

Key words:

free-time, combination, infliction, special educational needs.

Obsah

SEZNAM TABULEK.....	11
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	12
1 ÚVOD.....	13
2 POJEM VOLNÝ ČAS.....	14
2.1 FUNKCE A CÍLE VOLNÉHO ČASU.....	15
3 VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI V DOBĚ MIMO VYUČOVÁNÍ.....	16
3.1 POJEM VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ.....	16
3.2 FUNKCE VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ.....	17
3.3 OBSAH VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ.....	18
4 ZÁJMOVÉ AKTIVITY.....	19
5 TERAPIE A JINÉ SLUŽBY VYUŽÍVANÉ SPECIÁLNÍ ŠKOLOU.....	20
6 INSTITUTE PŘI ŠKOLE.....	23
6.1 ŠKOLNÍ KLUBY.....	23
6.2 ŠKOLNÍ DRUŽINA.....	23
6.2.1 FUNKCE ŠKOLNÍ DRUŽINY.....	24
6.2.2 VYCHOVATEL VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ (PEDAGOG VOLNÉHO ČASU).....	25
7 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI.....	26
7.1 CÍLOVÁ SKUPINA KLIENTŮ V DANETĚ.....	27
7.1.1 ŽÁCI S RŮZNÝM STUPNĚM MENTÁLNÍ RETARDACE.....	27
7.1.2 TĚLESNÉ POSTIŽENÍ.....	29
7.1.3 ZRAKOVÉ POSTIŽENÍ.....	30
7.1.4 SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ.....	31
7.1.5 AUTISMUS.....	32
7.1.6 PORUCHY CHOVÁNÍ.....	32
7.1.7 PORUCHY UČENÍ.....	33
7.1.8 EPILEPSIE.....	34
8 VÝZKUMNÁ ČÁST.....	36

8.1 CÍL PRÁCE.....	36
8.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	36
8.3 METODY VÝZKUMU.....	36
8.4 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY	37
8.4.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA.....	38
8.4.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA PRAKTICKÁ.....	38
8.4.3 ZÁKLADNÍ ŠKOLA SPECIÁLNÍ.....	38
8.4.4 PRAKTICKÁ ŠKOLA JEDNOLETÁ.....	39
8.4.5 ODBORNÉ UČILIŠTĚ (OBOR PROVOZNÍ SLUŽBY).....	39
8.4.6 ŠKOLNÍ DRUŽINA V DANETĚ.....	40
8.5 ZÁJMOVÉ AKTIVITY V DANETĚ.....	41
8.6 TERAPIE A OSTATNÍ SLUŽBY.....	43
9 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	45
9.1 ROZHOVORY.....	45
9.1.1 VYHODNOCENÍ ROZHOVORŮ.....	45
9.2 POZOROVÁNÍ.....	47
9.2.1 VÝSLEDKY POZOROVÁNÍ.....	57
9.3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	59
9.3.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ.....	60
9.4 CELKOVÉ SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	63
10 ZÁVĚR.....	67
11 POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE.....	68
12 SEZNAM PŘÍLOH.....	71

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Rozdělení mentální retardace (D. Hůle, 2004-2014).....	28
Tabulka 2: Mezinárodní škála stupňů sluchových poruch (WHO, 1980).....	31
Tabulka 3: Mezinárodní klasifikace epileptických záchvatů ILAE 1981	35
Tabulka 4: Děti v Mateřské, základní a střední škole Daneta, s.r.o. podle pohlaví; k datu 1. 3. 2014.....	37
Tabulka 5: Týdenní rozpis kroužku v ZŠ Daneta.....	42
Tabulka 6: Výchovně vzdělávací činnosti u jednotlivých kroužků.....	59
Tabulka 7: Počet členů jednotlivých kroužků.....	61

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

IQ - inteligenční kvocient

ŠD – školní družina

ZŠ – základní škola

s. r. o. - společnost s ručením omezeným

AKK- augmentivní a alternativní komunikace

ŠVP – školní vzdělávací plán

IVP – individuální vzdělávací plán

TV – televize

PC – osobní počítač

RTG - rentgen

LMD – lehká mozková disfunkce

ADHD – zkratka neurovývojové poruchy Attention Deficit Hyperactivity Disorder, do českého jazyka jde o překlad hyperaktivity s poruchou pozornosti.

ICT - Information and Communication Technology (informační a komunikační technologie)

EVVO – enviromentální a ekologická výchova

TJ – tělovýchovná jednotka

DDM – dům dětí a mládeže

1 ÚVOD

Toto téma své bakalářské práce jsem si vybrala, protože jsem navštěvovala praxi v Centru Daneta, s.r.o. Mateřská škola, základní škola a střední škola Daneta, s.r.o. se nachází v Hradci Králové, město nedaleké mému bydliště. Školu převážně navštěvují žáci se speciálně vzdělávacími potřebami – žáci se zdravotním onemocněním, zdravotním postižením aj.

V bakalářské práci jsem se zaměřila na kombinované postižení s primárním mentálním postižením. Ve škole nalezneme děti s kombinovaným postižením mnoho, v teoretické části nalezneme rozebrané postižení, které se nejčastěji přidružuje k mentální retardaci. Rozdělím si typy mentální retardace na lehkou, středně těžkou, těžkou a hlubokou mentální retardaci, které se dělí dle klientova IQ. Otázky ohledně dětí s jakýmkoliv handicapem mě velice oslovily. V bakalářské práci mě zajímá vzdělávání těchto studentů a hlavně jejich volný čas. Problematika volného času žáků se speciálními potřebami mě zajímá z důvodu, že i já jako pedagog volného času, se jednou mohu dostat do situace, kdy budu mít ve své vedené skupině žáky se zdravotním postižením.

V praktické části se dozvíme údaje o Mateřské škole, základní a střední škole Daneta, s.r.o. Jaké volnočasové aktivity, terapie jsou žákům nabízeny. Jaké kroužky děti s kombinovaným postižením navštěvují. Jakým způsobem jim kroužky napomáhají k reedukaci a kompenzaci handicapu. Zjistíme, zda výběr volnočasových aktivit je u žáků s kombinovaným postižením nějak ovlivněn jejich druhem a hloubkou postižení. Co tyto děti omezuje při výběru kroužku apod. V praktické části jsem zvolila metody pozorování, kde jsem navštěvovala jednotlivé kroužky; dotazníky, které jsem rozdala mezi rodiče ZŠ; a udělala rozhovory s lektory kroužků a s paní ředitelkou Mgr. Monikou Bourovou.

2 POJEM VOLNÝ ČAS

Pojem volný čas nalezneme pod mnoha definicemi. Pro mne nejvýstižnější definicí je: „Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2001). Podobná, přesto zase výstižnou definici najdeme v knížce Děti, mládež a volný čas (Hofbauer, 2004, s.13) „Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“ Po shrnutí těchto svou definic jsem došla k závěru a vysvětlila si pojem vlastními slovy jako je dobu, kdy máme čas sami na sebe, nemáme žádné povinnosti. Své činnosti vybíráme dle vlastního zájmu, konáme je dobrovolně, přinášejí nám pocit uspokojení.

Do volného času zahrnujeme rekreaci, zábavu, zájmovou činnost, zájmové vzdělávání, ale i odpočinek. Podle francouzského sociologa J. Dumazediera (Vážanský, 1995) má volný čas tři složky:

- složka relaxační (část relaxace a odpočinek) - do odpočinku řadíme relaxaci, regeneraci pracovních sil. Nepočítá se sem fyziologický spánek (nutný k životu);
- složka zábavy – televize, hudba, posezení s přáteli.
- složka sebe-vzdělávací a vzdělávací – aktivity, kde si rozšiřujeme naše znalosti a dovednosti.

U dětí a mládeže by měl být volný čas pedagogicky ovlivňován. Děti potřebují dobré vedení, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností. Účinné vedení by mělo být pestré, přitažlivé, ale nenásilné. Využívání volného času je ovlivnitelné sociálním prostředím, rodinou. „Ve volném čase je také důležitá motivace. Motivace volného času jsou značně situačně závislé a označují pochody, které spouštějí vzorce chování a usměrňují je k určitému cíli. „ (Vážanský, 1995, s. 63)

„Výchova ve volném čase je součástí výchovného působení v té části lidského života, o které člověk může relativně svobodně rozhodovat“ (Hofbauer, 2003, s. 149). Volný čas je jedním z důležitých prvků životního stylu. Jedna z mnoha definic, které vymezuje komplikovaný a složitý pojem životní styl: Životní styl je souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje. V rámci životního stylu bychom měli mít uspořádaný činnosti, vztahy lidí okolo nás, normy, hodnoty, které integrují náš způsob života. V rámci volného

času je důležité s kým a v jaké společnosti ho prožíváme. Někdo rád tráví volný čas v přátelských skupinkách, mají rádi společenský život. Někteří jsou rádi za samotou.

Hlavní roli při posuzování sociálních vlivů hraje rodina. První zkušenosti s volným časem se nám předvedly v rodině. Děti se snaží napodobit své rodiče s trávením volného času, životním stylem... Základní návyky a postoje si přinášíme ze své původní rodiny (Pávková, Hájek, Hofbauer, Hrdličková, Pavlíková, 2002). Výchova zdravého životního stylu je hodně podobná pedagogickému ovlivňování volného času.

2.1 FUNKCE A CÍLE VOLNÉHO ČASU

Dle francouzského sociologa Rogera Sue lze rozlišit 4 základní funkce volného času: sociální, terapeutickou, psychosociální, ekonomickou.

„Sociální funkce zahrnuje socializaci v různých sociálních prostředích včetně rodiny a sdružování, symbolická příslušnost vyjadřuje vztah ke skupině a obsahuje potvrzení vlastní osobnosti a sociálních uznání.“ (Hofbauer, 2004, s. 14) Terapeutická funkce pokrývá sféru zdraví, poskytuje jedinci správný životní styl. Ekonomická funkce rozebírá finance, které jedinec do svého volného času investuje. Jako psychosociální funkce chápeme uvolnění, relaxaci, odpočinek.

Funkce volného času dle Sua můžeme porovnat s německým pedagogem H. W. Opaschowskim, který dělí funkce volného času takto: rekreace, kompenzace (odstraňování zklamání), výchovou a vzděláváním, kontenplaci (hledání smyslu života), komunikaci, participaci, integraci, enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých). (Hofbauer, 2004)

Cíle volného času musí být dobře zformulované, mohou být různorodé. Obecným cílem výchovy ve volném čase, mimo vyučování, je naučit jedince hospodařit s volným časem, rozumně ho využívat, reálně oceňovat volný čas jako hodnotu. (PhDr. Pávková, 2003). Vztah vychovávaného a vychovávajícího souvisí s dobrou komunikací. Jejich vztah je spíše citový, nenásilný.

3 VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI V DOBĚ MIMO VYUČOVÁNÍ

3.1 POJEM VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ

„Pojem výchova mimo vyučování je vzhledem k obsahu činností širší než pojem výchova ve volném čase.“ (PhDr. Pávková, 2003). Výchova mimo vyučování je čas pro žáky, v kterém se zabývají aktivitám vztahujícím se ke škole (akce organizované školou, příprava na výuku), ale také aktivitami, které se školou nesouvisejí. Organizovanou formu zajišťují školy ve školních družinách a školská zařízení pro výchovu mimo vyučování a pro zájmové vzdělávání ve volném čase. (Průcha, Walterová, Mareš).

Cílevědomé a záměrné působení na dítě se nazývá výchova. Nejdůležitější rolí ve výchově dětí je rodina. Rodina v tomto případě působí jako sociální skupina. „Rodina vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu, začíná s výchovou a vzděláváním, rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace.“ (Hofbauer, 1004, s. 56)

Dalším důležitým životním bodem, který ovlivňuje náplň volného času, je adolescence, kdy se tvoří vrstevnická skupina. Příslušnost ve vrstevnické skupině může často přelstít i rodinu, jako svou sociální skupinu. Přítomnost jedince v určité vrstevnické skupině má dva pohledy. Můžeme se setkat se skupinou, která navštěvuje rizikové prostředí, které je spojené s řadou sociálně patologických jevů (drogy, sekty apod.). Nebo skupina, která se těchto jevů ani nevystaví, poněvadž na to nemá čas – sportovní kolektiv apod. Dítěti bychom neměli zakazovat trávit čas ve vrstevnické skupině, členství v takovéto skupině je faktor zdravého vývoje.

Podíl výchovy mimo vyučování může být zanedbatelný, může se však stát i činitelem, který závažným způsobem ovlivní život, budoucnost člověka. (Pávková, Pavlíková, Hrdličková, 2002).

Obsah a správné využití volného času má velký význam z pohledu duševní hygieny. Naplnění všech tří složek volného času může kladně ovlivnit náš život – partnerské vztahy,

výchovu dětí v rodině apod. Proto je dobré, aby někdo naučil děti využívat svůj volný čas. Správně pedagogicky ovlivněný volný čas je prevencí proti závažným výchovným problémům. Pedagogové pracující v době mimo vyučování by měli vytvořit žákům vhodné, pohodlné a hlavně bezpečné prostředí, měli by dbát na uspokojení potřeb daného žáka, aby žáci měli možnost rozvíjet své zájmy, měli by dokázat žáky dostatečně motivovat pro vhodné využití volného času.

3.2 FUNKCE VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ

Výchovně vzdělávací funkce:

Tato funkce dětem rozvíjí jejich schopnosti, uspokojuje jejich zájmy. Má velký význam ve výchově mimo vyučování. Prostřednictvím pestrých zájmových činností se děti motivují k společensky žádoucímu využívání volného času, k získávání nových vědomostí, dovedností i návyků a tím i k rozvoji poznávacích procesů k celoživotnímu vzdělávání (Pávková, Pavlíková, Hrdličková, 2002).

Zdravotní funkce:

Splněním této funkce se snažíme dodržovat pravidelný režim dne a zdravý životní styl. Kompenzujeme činnosti různých charakterů – odpočinek, práce, tělesné činnosti apod. Snažíme se děti naučit správné hygieně, trávit s nimi volný čas na čerstvém vzduchu, trávit čas s oblíbenými lidmi, v příjemném prostředí, vymýšlíme aktivity, které je baví. Nezapomínáme na bezpečnost.

Sociální funkce:

Výchovně – vzdělávací zařízení mají možnost v době mimo vyučování vyrovnat rozdíly mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami v rodinách. (Pávková, Pavlíková, Hrdličková, 2002). To řeší problém dětí ze sociálních rodin. Sociální funkce má významnou roli u mladších dětí, kde plní funkci rodinné výchovy (dětský domov). Sociální funkce učí děti komunikační dovednosti, seznamuje je s pravidly společenského chování.

Preventivní a rozvojové zaměření výchovy:

V dnešní době se stále více objevuje prevence negativních jevů, sociálně patologických jevů. Prevence sociálně patologických jevů dává důraz na: drogy, alkohol, cigarety,

kriminalita, virtuální droga (PC, TV, aj.), záškoláctví, rasismus, šikana, vandalismus a agresivní násilné chování. Prevenci rozdělujeme do tří skupin: primární, sekundární a terciální. Nejdůležitější je sekundární prevence, kde jsou aktivity zaměřeny na kriminálně narušené dítě (je zde zvýšená pravděpodobnost, že se stane nositelem závadové činnosti), i na ty, u nichž je vyšší pravděpodobnost, že se stanou jejími oběťmi (Pávková, Pavlíková, Hrdličková, 2002). Terciální prevence se snaží zabránit recidivě, snaží se děti léčit.

3.3 OBSAH VÝCHOVY MIMO VYUČOVÁNÍ

Obsah výchovy mimo vyučování tvoří výchovně vzdělávací činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, veřejně prospěšné, sebeobslužné a příprava na vyučování. (Pávková, Pavlíková, Hrdličková, 2002). Všechny tyto činnosti jsou součástí volného času, proto i zde platí princip dobrovolnosti. **Činnosti odpočinkové**, kterými žáky nenamáháme duševně ani pohybově, používáme je k odbourávání únavy. Odpočinkovou činnost do programu zapojíme nejlépe po obědě, ale můžeme podle potřeb během celého dne. Jde například o procházky, klid na lůžku, četba, rukodělné práce apod.

Formu pohybových aktivit používáme pro **činnosti rekreační**. Zde se dají uplatnit pohybové hry či sportování, turistika, rukodělné práce apod.

Nejvíce využívané jsou **činnosti zájmové**, při kterých žáci uspokojují své zájmové potřeby. Žáci si libovolně volí zájmové aktivity, které jsou součástí jejich volného času. Aktivity už jsou více specializované. Žáci mohou navštěvovat zájmové aktivity ve školní družině nebo v kterémkoliv školním zařízení pro volný čas.

Doplňkovými činnostmi jsou **činnosti sebeobslužné**, při kterých jsou děti vedeny k dodržování hygienických a kulturních návyků ve snaze je naučit samostatnosti.

Dále se ještě objevují **činnosti veřejně prospěšné**, které žáky vedou k dobrovolné práci, pomoc druhým a ochraně životního prostředí.

Žáci by ve školní družině měli mít prostor na **přípravu na vyučování**. Děti si buď dělají domácí úkoly či hrají didaktické hry, rozšiřují schopnosti a dovednosti při jiných činnostech.

4 ZÁJMOVÉ AKTIVITY

V kapitole o obsahu výchovy mimo vyučování (kapitola 3.3) jsme si rozdělili činnosti, které jsou hlavní náplní výchovy mimo vyučování. Již zmíněnou nejdůležitější činností volného času jsou činnosti zájmové. Kde se žáci volí libovolně své zájmové aktivity. I zájmové aktivity si můžeme rozdělit do několika kategorií, dle zaměření. V bakalářské práci se převážně zabýváme volným časem u žáků základních škol. Nejčastěji jsou nabízeny zájmové aktivity ve školní družině školy. Zájmovou činnost si rozdělíme takto: **Sportovní a pohybové aktivity**: můžeme je chápat jako běh, cvičení, protahování, sportovní aktivity s míčem či dalšího sportovního náčiní. Žáci se učí pravidla her, zásady fair-play, práci ve skupině. Sportovní a pohybové aktivity se dají provádět jak uvnitř družiny, tak jsou vhodné venku – procházky, sportovní aktivity na hřišti apod. Pro odpočinkovou činnost ve ŠD jsou často voleny **výtvarné práce**. Kde si rozvíjí svou kreativitu, fantazii, estetiku aj. Děti se učí pracovat s různým výtvarným materiálem. K výtvarným činnostem můžeme zařadit i práce rukodělné, které by měly být také součástí programu ve školní družině. „**Rukodělné činnosti** se velkou měrou podílejí na rozvoji tvořivosti dítěte a na rozvoji některých charakterových vlastností, jako je trpělivost, pečlivost, přesnost, cit pro materiál, estetické a prostorové cítění.“ (B. Hájek, J. Pávková, 2003)

Prostor určený **hudbě** děti ve školní družině milují. Jak hudba aktivní – zpěv nástroje, tak pasivní – poslech. Některé školní družiny rozvíjejí komunikační dovednosti pomocí **literárně-dramatické činnosti**. V této činnosti si děti rozvíjí nejen tvořivost, fantazii, představivost, ale také odbourávají stres a stud. Jelikož v dnešní době je velice důležitá komunikace, snaží se literárně-dramatická činnost na tento problém zaměřit a rozvíjí techniku řeči, komunikativní dovednosti. **Příprava žáků na vyučování** je obsahem výchovy mimo vyučování ve školní družině. V každé škole, družině je tato činnost brána jinak. Jsou zde důležité body, podle kterých postupujeme při plnění této činnosti, a to: požadavek rodičů, vyučujících, individuálních zvláštností dětí, vybavení školní družiny aj.

5 TERAPIE A JINÉ SLUŽBY VYUŽÍVANÉ SPECIÁLNÍ ŠKOLOU

„Terapeutické přístupy lze obecně vymezit jako takové způsoby odborného a cíleného člověka s člověkem, jež směřují od odstranění či zmírnění nežádoucích potíží, nebo odstranění jejich příčin, k jisté prospěšné změně.“ (O. Muller, 2007) Terapii si můžeme také vysvětlit jako léčení, pomáhání, snahu o zlepšení, cvičení apod. Všechny terapie by měly být pod vedením odborníků; probíhat v daném prostředí. Jsou rozděleny dle forem: individuální, skupinové apod. Každá terapie závisí na individuálním přístupu skupiny či jedince.

Hipoterapie: Je léčebná terapie s pomocí koňů. Při níž by se mělo střídát napětí a uvolnění těla klienta. Obvykle terapie probíhá 20 – 40 min dle pacienta. Jedinec by měl být s koněm prvně seznámen, měl by být použit přímý kontakt koně a pacienta. Děti si zde procvičují rovnováhu, odolávají strachu ze zvířete. Cvičení, které se s dětmi dělají, by měly odpovídat individuálnímu postižení.

Canisterapie: „Zabývá se uplatněním psů v psychoterapii dospělých, dětí, seniorů, lidí tělesně i mentálně postižených, epileptiků i vězňů.“ (J. Pipeková, M. Vítková, 2001). Pes, jako přítel člověka, může jedinci pomoci při sociálních a emocionálních terapeutických efektech, zlepšují jeho zdravotní stavy. Uspokojuje pocit bezpečí, citově uklidní jedince. Psi jsou speciálně cvičeni, aby postiženým pomáhali, dokáže člověku vyjádřit radost při jeho doteku. Psi si na děti lehají a opačně. Děti kartáčují jejich srst apod.

Muzikoterapie: Jako muzikoterapii můžeme brát poslouchání hudby, ale také provozování hudby, která má ovšem mnohem silnější výsledky. Muzikoterapie je uváděna většinou ve skupinách či po jednotlivcích. Pokud jedinec tento druh terapie navštěvuje se skupinou, může od druhých získat nové informace.

Arteterapie: Arteterapie je léčebná terapie prováděná převážně ve skupinkách, kde využívají výtvarné umění jako prostředek terapie. Klient se snaží svoje pocity, zážitky vyjádřit pomocí výtvarné tvorby.

Bazální stimulace: „Za základní princip bazální stimulace se považuje zjištění, že pomocí těla můžeme jedince uvést do reality (skutečnost), zprostředkováním zkušenosti (empirie)

a vjemů.“(M. Vítková, 2001, s. 58). Nejvíce bazální stimulaci využívají těžce postižení děti. Je nutné nejprve zprostředkovat vjemy ze svého těla, stimulovat vnímání vlastního těla jako předpoklad následného vnímání okolí, a posléze navázání komunikace s tímto okolím (Fröhlich, 1998)

V bazální stimulaci hraje důležitou roli dotek učitele, terapeuta a těžce postiženého klienta. Terapeut by neměl ztrácet dotek s postiženým po celou dobu terapie. Dotek vychází od středu těla, přes končetiny až k prstům na horních i dolních končetinách. K této terapii se dá využít několik druhů tkanin, kartáčů apod. pro zlepšení citlivosti. Dále se dají použít různé vibrační přístroje.

Dramaterapie: Je léčebně výchovná terapie, která je pořádána jak skupinově tak individuálně. Je většinou postavena na základě improvizace. Dramaterapii navštěvují převážně mentálně postižení, autističtí pacienti, jedinci s neurotickým onemocněním, s vývojovými poruchami učení i chování, jedinci ohrožení sociálně patologickými jevy apod. Dramaterapie by měla mít svou strukturu. Milan Valenta, 2011, ji představuje takto: Pozdrav terapeuta se skupinou, rozevíření a zahřívací hry, otevření hracího prostoru, „nastartování“ hry, hlavní část sezení, uzavření sezení (reflexe, rekapitulace terapie)

Logopedie včetně AKK:

Laicky vysvětlen pojem logopedie je náprava výslovnosti. Definice znějí trochu složitěji: „Nauka o výchově základních složek sdělovacího (dorozumívacího) procesu, tj. řeči a sluchu, jakož i prevenci a terapii jeho vývojových vad či získaných poruch.“ (A. Peutelschmiedová, 2001, s. 5)

Moderní logopedická péče využívá alternativní a augmentativní komunikaci (AKK), kde se děti dorozumívají pomocí moderní techniky. Děti se dorozumívají pomocí předem namluveného slova do k tomu určeného přístroje. Používá se u dětí s postižením, opožděným či zastaveným vývojem řeči. (děti s dětskou mozkovou obrnou apod.).

Snoezelen: Je to relaxační místnost, jejíž prostředí je doprovázené světelnými a zvukovými prvky. Snoezelen navštěvuje různá řada klientů – osoby s vývojovými poruchami, s mentálním i tělesným postižením, s kombinovaným postižením, autismem, poruchy chování a učení, také osoby s chronickým onemocněním apod. Cílem snoezelenu je uvolnění pacienta, jeho spokojenost, redukce stresu, ale také relaxace. Snoezelen

můžeme navštěvovat individuálně, kde terapie probíhá 15-30min. Je zde hodně prohlouben vztah jedinec a terapeut. Také se dá navštěvovat skupinově, dle velikosti snoezelenu. Kde návštěva probíhá 45-60min.

Solná jeskyně: Má léčivé účinky díky vlhkému ionizovanému vzduchu uvnitř jeskyně. Říká se, že jedno sezení v solné jeskyni můžeme vyrovnat třem dnům stráveným u moře. Pravidelné návštěvy solné jeskyně posilují jedinci imunitní systém, odbourávají mu stres, udržují duševní pohodu, dodávají člověku pocit odpočinku (relaxace).

6 INSTITUTE PŘI ŠKOLE

Při základní škole se nachází instituce, kde děti mohou trávit volný čas po vyučování. Patří mezi ně školní kluby, školní družiny, ale také i školní knihovny.

6.1 ŠKOLNÍ KLUBY

Školní klub navštěvují žáci druhého stupně základních škol. K žákům se zde přistupuje jako k více samostatným, žáci už vědí, jaké mají zájmy, uplatňuje se zde princip dobrovolnosti.

6.2 ŠKOLNÍ DRUŽINA

Pro mou bakalářskou práci největším a nejdůležitějším tématem je školní družina a zájmové aktivity jí tvořené. I školní družina patří do instituce pro výchovu mimo vyučování. Pro děti je družina chápána jako přechod dětí mezi výukou ve třídě a pobytem doma. Práce ve školní družině se liší od školního vyučování, součástí je ale také výchovně vzdělávací činnost. Školní družina se řídí pravidly volného času. Pojem školní družina má několik obdobných definic. Nejvýstižnější a nejrozumnější se mi zdála tato: "Školní družina má výchovnou, vzdělávací a rekreační funkci pro žáky základní školy v době mimo vyučování a v době školních prázdnin pro žáky prvního stupně " (Děti, vedoucí, volný čas, 2004).

Každá základní škola nemá otevřenou školní družinu v době prázdnin. Pokud se v městě nachází více škol, bývá to vždy na domluvě mezi školami. Činnost školní družiny probíhá většinou v době od konce vyučování do dané stanovené provozní doby. Na některých školách bývá školní družina otevřena i před vyučováním, což nazýváme ranní družina. Školní družiny by měli mít pravidelný každodenní kladný pedagogický vliv na volný čas žáků. Týdenní a denní rozvrh činnosti školní družiny by měl být sestaven tak, aby vyhovoval požadavkům duševní hygieny (střídání klidných a pohybově náročných činností, práce a odpočinku, organizovaných a spontánních činností apod.) (Pedagogika volného času – Instituce pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase, 2002).

Školní družiny jsou zřizovány dle zákona č. 76/1978 Sb., o školních zařízeních. Řídí se dle vyhlášky č. 87/1992 Sb. o školních družinách a školních klubech. Školní družina při základní škole je řízena ředitelem školy. Školní družina musí mít vnitřní řád, který musí znát vychovatelka, ale je k dispozici i rodičům. Musí být srozumitelný, stručný, zveřejnitelný na přístupném místě u ŠD. Ve vnitřním řádu by měla být zmíněna provozní doba školní družiny, podmínky docházky, postup vychovatele při nevyzvednutí žáka, bezpečnost, ochrana žáků, pitný režim, činnosti organizované školní družinou, platby za školní družinu aj.

Školní družina musí mít svůj vlastní školský vzdělávací plán (ŠVP). ŠVP pro školní družinu by měl obsahovat: cíle vzdělávání, formy a obsah, časový plán, materiální, personální a ekonomické podmínky, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. (B. Hájek, 2007) V ŠVP určitě také nalezneme požadavky pro přijímání dětí, v příloze ŠVP by měl být zobrazen vnitřní řád družiny. ŠVP družiny tvoří jeden celek s vzdělávacím programem školy, tudíž na něj navazuje. V některých ŠVP můžeme vidět charakteristiku školní družiny, popsané činnosti.

6.2.1 FUNKCE ŠKOLNÍ DRUŽINY

Družina by měla plnit výchovně vzdělávací funkci všem žákům. Tyto funkce plní prováděním daných činností: příprava na vyučování, odpočinková činnost, rekreační činnost, zájmové činnosti.

Příprava na vyučování je sporná činnost školních družin. Některé družiny mají tuto činnost ředitelem školy zakázanou. Domácí školní úkoly, přípravu na vyučování by si děti měly dělat doma s rodiči. V některých družinách, kde je tato činnost prováděna, jsou rodiče, kteří dětem a vychovatelům zakazují psát si úkoly ve školní družině. Tuto činnost můžeme v případě zákazu psaní úkolů pojmout tak, že dětem připravujeme didaktické hry a úkoly na téma jejich učiva; či poznatky získávají pomocí praktických činností (procházky do okolí, práce s počítačem, knihou apod.). Zájmová činnosti, je práce, která děti baví, naplňuje s radostí jejich volný čas. Tato práce může být individuální či skupinová, rozvíjí osobnost, kreativitu dítěte. „Rekreační činnost slouží k regeneraci sil, převažuje v nich aktivní odpočinek s náročnějšími pohybovými, sportovními, turistickými nebo manuálními

prvky.“ (B. Hájek, 2003, s. 17) Dětem by měl být nabídnut odpočinek ve formě relaxace, ale také se střídat se sportovními aktivitami, procházkami v přírodě. Převážnou část této činnosti by bylo dobré provozovat venku, aby děti nabraly čerstvý zdravý vzduch a tím si i odpočinuly. Poslední náplní funkce školní družiny jsou činnosti odpočinkové, které mají dětem odstranit jejich únavu a stres. Tato činnost by měla být provedena po velké námaze dětí, buď po obědě, či ranním příchodu dětí do družiny, jako pomalé probuzení. Či kdykoliv jsou děti unavené. Jako náplň této činnosti jsou klidné aktivity, např. společenské klidové hry, klid na lůžku, matraci; poslech cd či čteného projevu vychovatele aj.

6.2.2 VYCHOVATEL VE ŠKOLNÍ DRUŽINĚ (PEDAGOG VOLNÉHO ČASU)

Vychovatelé mají na žáky velký vliv, protože jsou s nimi v každodenním styku. Musejí mít vhodnou kvalifikaci pro výchovné působení mimo vyučování. Spolupracují jak s vedením školy, tak s rodinou – možnost pravidelného kontaktu s rodiči. Vychovatel děti neklasifikuje, hodnotí je slovně s důrazem na vyzvedávání úspěchů. (PhDr. Pávková, 2003)

Vychovatel musí mít kladný vztah k dětem, umí navodit sociální prostředí, aby se děti s ním cítily dobře a v bezpečí. Vychovatel umí jednat s dětmi za jakýchkoliv podmínek, umí motivovat děti k jakékoliv práci. Vychovatelé by měli chodit slušně oblečení. Jejich oblečení či doplňky by neměly být pro děti nebezpečné.

Cílevědomé činnosti vychovatele by měly být vhodně a systematicky plánované. Vychovatelé vedení školy odevzdávají roční a týdenní plány, dle kterých by měla být celá školní družina vedena, organizována.

7 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou žáci se zdravotním znevýhodněním, zdravotní postižením či sociálním znevýhodněním. Mezi zdravotně znevýhodněné dítě patří osoba s dlouhodobým onemocněním, poruchami učení apod. Zdravotní postižení může být různého typu – tělesné, mentální, smyslové, kombinované apod. Sociálně znevýhodněné dítě je z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožené sociálně patologickými jevy. U těchto dětí bývá nařízená ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova (Iva Švarcová, 2008).

Tyto děti mají nárok na studium stejně jako dítě bez handicapu. Jejich vzděláváním se zabývá vyhláška MŠMT ČR č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálně vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Vzdělávání je organizováno buď formou individuální integrace – žák je vzděláván v běžné základní škole nebo ve speciální škole pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení. Žáci se mohou vzdělávat také formou skupinové integrace, kdy se vzdělávají ve speciální třídě při běžné základní škole, nebo mohou být vzděláváni ve speciální škole.

Ve vyhlášce č. 73/2005 sb. můžeme také najít pravidla pro vypracování individuálního vzdělávacího plánu, který žáci se vzdělávacími potřebami musejí mít. Individuální vzdělávací plán je dokument nezbytný zejména pro integrované vzdělávání handicapovaného žáka nebo studenta v běžné škole. (Slowík, 2007) Každý žák se speciálními vzdělávacími potřebami musí mít vypracovaný individuální vzdělávací plán. Individuální vzdělávací plán (dále IVP) je vypracováván ve spolupráci školy se školským poradenským zařízením (speciálně pedagogickým centrem či pedagogicko-psychologickou poradnou) a zákonnými zástupci dítěte či zletilým klientem. IVP by měl být vypracován do 1 měsíce od nástupu žáka do školy. Po celou dobu studia může být doplňován a upravován. Za celkový IVP zodpovídá ředitel školy. IVP vychází ze školních vzdělávacího programu, vyjádření lékařů a z rozhodnutí zákonných zástupců. Obsahem individuálního vzdělávacího plánu jsou osobní údaje studenta, rozvržení studia, pedagogické postupy, způsob hodnocení, úprava a konání závěrečných zkoušek, cíle vzdělávání daného jedince,

návrh na snížený počet žáků ve třídě, navýšení financí aj. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a žáci sociálně znevýhodnění mají nárok na asistenta pedagoga, jehož práce je popsán také ve vyhlášce č. 73/2005 Sb.

7.1 CÍLOVÁ SKUPINA KLIENTŮ V DANETĚ

Školní instituce Daneta se stará o děti s postižením. Rozebereme si jednotlivé postižení, ve všech možných typech se dají tyto postižení zkombinovat. Nejčastějším typem je mentální postižení (mentální retardace), ke kterému je ve velkém případě připojeno jedno z dalších postižení.

7.1.1 ŽÁCI S RŮZNÝM STUPNĚM MENTÁLNÍ RETARDACE

Dle světové zdravotnické organizace (WHO) je mentální retardace definována jako „stav zastaveného či neúplného vývoje, který je charakterizován narušením dovedností projevujících se během vývojového období, přispívajících k povšechné úrovni inteligence, tj. poznávacích, řečových, pohybových a sociálních schopností.“ (Bendová, 2011, s. 12). Mezi hlavní znaky mentálního postižení zařazujeme nedostatečný rozvoj řeči, myšlení, omezenou schopnost učení, těžké zařazení do běžného života. Mentální retardace je snížení intelektových schopností a dovedností, k němuž došlo či dochází v průběhu celkového vývoje člověka. Tento jev může být vrozený nebo částečně získaný. Koncem 20. století se do České Republiky dostala klasifikace mentální retardace:

- lehká mentální retardace (IQ 69-50),
- středně těžká mentální retardace (IQ 49-35),
- těžká mentální retardace (IQ 34-20),
- hluboká mentální retardace (IQ 19 a nižší),
- nespecifikovatelná mentální retardace.

(Bendová, Zíkl, 2011)

typ mentálního postižení	IQ	zahrnuje také
Lehká mentální retardace	50 – 69	slabomyslnost, lehkou mentální subnormalitu, lehkou oligofrenii (debilitu)
Středně těžká mentální retardace	35 – 49	středně těžkou mentální subnormalitu, středně těžkou oligofrenii (imbecilitu)
Těžká mentální retardace	20 – 34	těžkou mentální subnormalitu, těžkou oligofrenii
Hluboká mentální retardace	< 20	hlubokou mentální subnormalitu, hlubokou oligofrenii (idiocii)

Tabulka 1: Rozdělení mentální retardace (D. Hůle, 2004-2014)

Lehká mentální retardace

Jedinci s mentální retardací jsou schopni komunikovat v každodenním životě, i přes jejich opožděný vývoj. Dokážou se zařadit do sociálního prostředí, udržovat konverzaci. Mentální retardaci si vypočítáme pomocí inteligenčního kvocientu. Inteligenční kvocient (IQ) u lehké mentální retardace se pohybuje v rozmezí 50-69.

Jedinci se dokáží sami o sebe postarat bez osobní péče, zvládají se oblékat, jíst, zvládají hygienické návyky apod. Hlavní problém vzniká při nástupu do školy, kde se projevuje jejich opožděný vývoj. „Žákům s lehkou mentální retardací prospívá výchova a vzdělávání zaměřené na rozvíjení jejich dovedností a kompenzování nedostatků. „ (Bendová, Zíkl, 2011, s. 78). Žákům s lehkou mentální retardací je většinou doporučované studium na základní škole praktické, dále mohou studovat odborná učiliště či dvouleté praktické střední školy.

Středně těžká mentální retardace

Jedinci se středně těžkou mentální retardací mají inteligenční kvocient v rozmezí 35-49. Mají opožděný vývoj porozumění, řeči. Jejich komunikace bude omezena po celý život. Někteří jedinci se středně těžkou mentální retardací jsou schopni jednoduché konverzace, ať již verbální nebo na bázi alternativní a augmentativní komunikace, zatímco druzí dokáží jen stěží vyjádřit své potřeby. Osoby se středně těžkou mentální retardací jsou značně omezeny i v sebeobsluze, soběstačnosti, manuálních pracích. Nejvíce jsou tito jedinci

omezované ve studiích. Někteří z nich zvládnout základy počítání, čtení i psaní. Děti se mohou vzdělávat na základních školách speciálních. Poté na jejich studium může navazovat jednoletá praktická střední škola. V dospělosti se tito jedince mohou živit lehčími manuálními pracemi při odborném dohledu. Nejčastěji jsou zaměstnáváni v chráněných dílnách. Obvykle bývají ke středně těžké mentální retardaci přidruženy další, většinou tělesná či neurologická onemocnění.

Těžká mentální retardace

Intelligenční kvocient u osob s těžkou mentální retardací se pohybuje v rozsahu 20-34. Jejich vývoj už je značně opožděn, podobají se lidem se středně těžkým mentálním postižením. Mentální postižení bývá sdružováno s jiným postižením, mají poruchy motoriky, většinou vůbec nemluví. U některých se mohou objevit napodobovací senzomotorické reflexy – opakují slova, ale nechápou smysl slov. Žáci navštěvují základní školu speciální, kde spíše využívají tzv. „rehabilitačního vzdělávacího programu“. Tyto osoby jsou závislé na celoživotní péči druhé osoby.

Hluboká mentální retardace

Jedinci s hlubokou mentální retardací nejsou schopni porozumět instrukcím či požadavkům. Kvocient těchto dětí je nižší než 20, je těžko měřitelný. Jedinci nejsou schopni komunikace, v převážném případě jsou imobilní nebo min. omezení v pohybu. Potřebují celodenní a celoživotní péči druhé osoby. Jejich vzdělávání je velmi omezené. „Běžně se u jedinců s hlubokou mentální retardací objevují těžké neurologické nebo jiné tělesné nedostatky postihující hybnost, epilepsie a poškození zrakového a sluchového vnímání. „ (Bendová, Zíkl, 2011, 116).

7.1.2 TĚLESNÉ POSTIŽENÍ

Tělesně postižené dítě je jedinec s vadou pohybového a nosného ústrojí, tj. kostí, kloubů, šlach i svalů a cévního zásobení, jako i poškození nebo poruchy centrálního nervového systému, pokud se projevují trvaleji porušenou hybností. (O. Müller a kol., 2004). Tito jedinci jsou omezení v pohybu. Do tělesného postižení patří i tělesné oslabení, která nemusí být ani navenek poznat. Tělesné postižení dělíme na dvě skupiny - postižení vrozené (DMO), postižení způsobené v rámci života (po nehodě apod.) - získané.

Příčinou vrozeného postižení je prodělané infekční onemocnění u matek v prvních týdnech gravidity; vliv léků, nedostatek vitamínů u matek v těhotenství, RTG matky; komplikace při porodu. Hodně velká příčina je v genech. Získané postižení vznikají po nehodě, jako úrazy kostí, kloubů nebo po jejich onemocnění. Onemocnění, které narušuje centrální nervovou soustavu, jako například DMO, mnohdy předchází také tělesnému postižení. Do získaných postižení zařazujeme špatné držení těla, skoliózy, kyfózy, lordózy, ploché nohy.

7.1.3 ZRAKOVÉ POSTIŽENÍ

Jako zrakově postižené jedince bereme osoby nevidomé, ale i osoby se sníženou zrakovou úrovní. I tento druh postižení dělíme na dvě kategorie podle vzniku, rozdělujeme je na vrozené a získané. Další důležité dělení je podle druhu zrakových vad. Dělení podle L. Ludvíkové (2003):

slabozrakost – snížení zrakové ostrosti, zúžené zorné pole,

zbytky zraku – osoby se zbytky zraku bereme převážně jako nevidomé, pro čtení a psaní používají kombinaci Braillova písma a zvětšeného černého tisku,

nevidomost – nevidomí jedinci mají problémy s grafickým výkonem, samostatným pohybem, prostorovou orientací, osoby používají ke psaní a čtení Braillovo písmo,

poruchy binokulárního vidění – rozdělujeme na tupozrakost a šilhavost.

Tupozrakost je snížená ostrost na jednom oku, kterou nelze korigovat brýlemi. Při šilhavosti je postiženo rovnovážné postavení očí. Jedno oko vždy odbočuje, nekouká rovnoběžně

s druhým, při tomto pohybu je snížená ostrost oka.

Obě postižení se dají odstranit či zmírnit pomocí lékařské péče. Čím dříve se zjistí toto postižení, tím lepší je naděje k vyléčení, nejlépe v raném až předškolním věku. Jako další časté zrakové vady patří: refrakční vady, vrozený glaukom, šedý zákal, alibismus, sítnicové degradace.

7.1.4 SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ

„Sluchové postižení je následkem organické nebo funkční vady (resp. poruchy) v kterékoli části sluchového analyzátoru, sluchové dráhy a sluchových center, popř. funkcionálně percepčních poruch.“ (Sowík, 2007, s. 72) Při postižení sluchu bývá převážně omezena či chybí řeč. Je narušena orientace, z důvodu zvukového pozadí, které navozuje pocit jistoty a bezpečí. Postižení sluchu je sluchová vada, která se nedá vyléčit, odstranit apod. I sluchové postižení můžeme rozdělit podle doby vzniku: na vrozené – dědičnost, při nemoci matky v rané fázi těhotenství, RTG; nebo získané - složitý porod s krvácením do mozku, infekční choroby, úrazy hlavy, zánět mozkových blan aj.

Sluchové ztráty			
Stupeň	Velikost ztráty sluchu podle WHO	Názvy sluchových ztrát	kategorie podle vyhlášky MPSV č.284/1995 Sb.
1.	0-25 dB	normální sluch	
2.	26-40dB	lehká ztráta sluchu lehká nedoslýchavost	lehká nedoslýchavost (již od 20 dB)
3.	41-55dB	střední ztráta sluchu střední nedoslýchavost	středně těžká nedoslýchavost
4.	56-70dB	středně těžká ztráta sluchu	těžká nedoslýchavost
5.	71-90dB	těžká ztráta sluchu těžké postižení sluchu	praktická hluchota
6.	91 dB a více (body v audiogramu i nad 1 kHz)	velmi těžká sluchová ztráta	hluchota
7.	91 dB a více (v audiogramu žádné body nad 1 kHz)	velmi těžká sluchová ztráta	úplná hluchota

Tabulka 2: Mezinárodní škála stupňů sluchových poruch (WHO, 1980)

7.1.5 AUTISMUS

Autismus je velice těžké vývojové postižení, kde autistický jedinec ztrácí schopnost najít a pochopit smysl našeho společenského a komunikativního světa. (Miroslav Vocilka, 1994). Žáci mají problém s kontaktem s vnějším světem. Jejich společenský kontakt je narušen, mívají poruchy chování, někdy i komunikace. Jejich mozek není schopný přijmout a pochopit běžný společenský život okolo nás. Autismus je postižení, které jedince provází celý život. Nedá se vyléčit. Pomocí různých vzdělávacích metod se dá jedinci zpříjemnit život s tímto postižením. První příznaky můžeme zjistit v době prvních 3 let života. Autismus je z většiny spojován s dalším postižením. U většiny dětí se objeví mentální retardace. Některé autistické osoby vynikají zvláštními schopnostmi v určitých izolovaných oblastech, zvláště v matematice, výtvarných projevech, hudbě apod. (M. Vocilka, 1994). Děti s autismem jsou hodně uzavřené do sebe, přehlížíjí okolí, často nekomunikují s ostatními, odmítají spolupráci, nerady se mazlí, nemají rády dotečky, vyhýbají se očnímu kontaktu, nemají představivost, fantazii. Dítě žije podle své rutiny, narušení jeho řádu pociťuje bolestivě. Nemají rády, když je někdo při něčem ruší, nemají rády nové věci (oblečení, stěhování apod.). Pokud se jim něco takového nelíbí, může přijít záchvat zuřivosti, při kterém si tyto děti často i ubližují.

7.1.6 PORUCHY CHOVÁNÍ

Bývají spojovány s některými psychopatologickými projevy v oblasti chování. Můžeme si poruchy chování rozdělit do tří kategorií:

- zvýšená vzrušivost
- poruchy pozornosti – zapříčiněním tohoto typu může být lehké postižení mozku. Děti jsou nazývány nepozornými, neklidnými, nesoustředěnými. Obvykle se u nich objevují velké výkyvy ve výkonech ve škole aj.
- Infantilní chování – příčinou je nerovnoměrný vývoj dětí.

ADHD

ADHD neboli syndrom narušené pozornosti spojený s hyperaktivitou (dříve LMD neboli lehká mozková dysfunkce).

„ADHD je chápáno jako vývojové chronické postižení se silným biologickým a hereditárním zatížením, jehož důsledkem je zhoršený školní a sociální výkon. Je to vývojová porucha charakteristická vývojově nepřeměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity“ (Šauerová, Špačková, Nechlebová, 2012, s. 34)

Díky nepřiměřenému stupni pozornosti, hyperaktivity jsou značně zhoršené školní výkony dětí. Děti jsou zbrklé, často jsou nazývány neukázněnými, nevychovanými apod. Mají minimální potřebu odpočinku a spánku. Děti s touto poruchou chování potřebují neustálou pozornost, ale musíme je chválit za všechno, co udělají, potřebují se cítit sebejistě.

7.1.7 PORUCHY UČENÍ

Při vzdělávání se snažíme poruchy učení snížit, pomáhat studentům s těmito problémy pomocí speciálních pomůcek apod. Mezi poruchy patří: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie. Mezi méně známé poruchy učení zařazujeme dyspexii, dysmúzií a dyspraxií.

Dyslexie je porucha učení, kde dítě má problémy se čtením. Jsou zde problémy s rozpoznáváním písmen podobných (b-d, s-z, aj) – písmena psaná i čtená. Děti s touto poruchou poznáváme podle rychlosti čtení, správnosti čtení a porozumění čtenému textu, špatně napojují písmena, slabiky apod.; čtení bez intonace.

Dysgrafie je porucha učení, kdy dítě má problémy s psáním. Dítě nerozeznává tvary písmen, jeho písmo je neupravené, neuspořádané, každé písmeno jinak veliké apod. Píše pomalu, velice často se zde objevuje i špatné držení tužky.

Dysortografie je porucha pravopisu. Tato porucha je často spojována s dyslexií i dysgrafií. Děti zapomínají vynechávat mezery mezi slovy, pletou si písmena, zapomínají na čárky a háčky u písmen, dělají pravopisné chyby. Žákům s touto poruchou bychom měli dát více času na psaný projev, či ústní zkoušení.

Dyskalkulie je porucha učení, kdy dítě má problémy s matematickými dovednostmi. Dyskalkulie se ještě rozděluje na různé typy.

Při **praktogonostické dyskalkulii** má dítě problémy s matematickými pomůckami či nakreslenými symboly. Při **verbální dyskalkulii** si dítě neví rady s počty, množstvím, matematickými příklady. **Lexická dyskalkulie** se projevuje u dětí s problémem přečíst matematické úkony (znaménka, číslice...) Při **grafické dyskalkulii** má dítě problém s psaním číslic (diktovaného či přepisovaného). Vícemístné číslice píše ve špatném pořadí, zapomíná nuly aj. Při **operační dyskalkulii** se dítě trápí s matematickými úkony (sčítání, odčítání, násobení...). Poslední **ideognostická dyskalkulie** se projevuje tím, že dítě nechápe matematické pojmy, vztahy mezi nimi. Většinou se to hlavně projevuje v plnění slovních úloh.

Méně známé poruchy učení jsou: dyspinxie a dysmúzie, dyspraxie. Dyspinxie je porucha kreslení. Dítě neumí kreslit přiměřeně svému věku. Dysmúzie je porucha hudebních schopností a dovedností. Dyspraxie je porucha obratnosti či motorických funkcí. Děti mají problémy s koordinací těla.

7.1.8 EPILEPSIE

„Je přechodný stav, který obvykle trvá několik vteřin až minut, je vyvolaný funkční poruchou mozku, jejíž příčinou jsou abnormní a excentní výboje korových neuronů“ (J. Pipeková, 2006, s. 181) Epileptický záchvat poznáme ztrátou vědomí jedince, křečovitými záškuby těla, někdy i pěnou okolo úst. O epilepsii můžeme hovořit u jedince, který prodělal dva a více epileptických záchvatů. Epilepsii můžeme nazvat jako léčitelné onemocnění. Léčí se antiepileptiky.

Existuje několik druhů epileptických záchvatů: např. záchvaty opakující se spontánně – postižen celý mozek; příležitostní záchvaty (něčím vyprovokované) - postižena určitá část mozku. Nejčastěji se setkáváme s rozdělením záchvatů podle ILAE z roku 1980. (viz. tab. 3)

(J. Pipeková, 2006, s. 182)

1. Ložiskové (parciální, fokální, lokalizované)
1.1. Ložiskové jednoduché (simplexní) s příznaky • motorickými • senzitivními a senzorickými • autonomními • psychickými
1.2. Ložiskové komplexní • ložiskové jednoduché s následnou poruchou vědomí - s jednoduchými klinickými projevy a následnou poruchou vědomí - s automatismy • s iniciální poruchou vědomí - pouze porucha vědomí - s automatismy
1.3. Ložiskové se sekundární generalizací • jednoduché ložiskové se sekundární generalizací • komplexní ložiskové se sekundární generalizací • jednoduché ložiskové s přechodem do komplexních, a poté se sekundární generalizací
2. Generalizované
2.1. Absence • typické • atypické
2.2. Myoklonické
2.3. Klonické
2.4. Tonické
2.5. Tonicko-klonické
2.6. Atonické
3. Neklasifikovatelné

Tabulka 3: Mezinárodní klasifikace epileptických záchvatů ILAE 1981

Ložiskové záchvaty jsou v oblasti jedné hemisféry. Další rozdělení ložiskových záchvatů je podle poruchy vědomí jedince. Příznaky tohoto typu záchvatu jsou brnění, znecitlivění, bolesti, nevolnosti až zvracení, pocení aj. Generalizované záchvaty vychází z obou hemisfér. Ztráta vědomí je většinou hned od začátku záchvatu. Příznaky generalizovaného záchvatu: pokles hlavy, povolení čelisti, končetiny jsou v nepřírozené poloze, rotace hlavy a končetin; aj.

8 VÝZKUMNÁ ČÁST

8.1 CÍL PRÁCE

Cílem výzkumu je provedení rozboru volnočasových aktivit na vybrané skupině žáků s kombinovaným postižením v ZŠ Daneta. Konkrétně půjde o zjišťování, jak tato cílová skupina tráví volný čas, jaké volnočasové aktivity jsou mezi dětmi nejoblíbenější, jaké jsou limity těchto dětí při výběru volnočasových aktivit, jaké kroužky pomáhají v kompenzaci a reedukaci handicapu dětí s kombinovanou vadou, jak vnímají přínos volnočasových výchovně vzdělávacích aktivit jejich rodiče?

8.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Z počátku svého zjištění jsem si stanovila několik otázek:

- Jaké procento dětí s kombinovanou vadou ze základní školy speciální využívá aktivit školní družiny? Důvody nevyužití ŠD u ostatních?
- Jaké volnočasové aktivity preferují žáci s kombinovaným postižením a proč?
- Jak je ovlivněn výběr volnočasových aktivit hloubkou a druhem zdravotního postižení dětí?
- Co děti s kombinovaným postižením omezuje při výběru volnočasových aktivit?
- Vyhledávají rodiny s dětmi s kombinovanou vadou zájmové aktivity i mimo nabídku speciální základní školy? A jaké?
- Pomáhají volnočasové aktivity k reedukaci a kompenzaci handicapu dětí s kombinovanou vadou?
- Jak vnímají přínos volnočasových výchovně vzdělávacích aktivit jejich rodiče?

8.3 METODY VÝZKUMU

- dotazníková šetření rodičů žáků ZŠ Daneta
- řízené rozhovory: ředitelka školy, lektori kroužků

- cílená pozorování dětí s kombinovanou vadou v jednotlivých kroužcích; s cílem zjištění průběhu jednotlivých kroužků, uplatňování metod a forem práce, aktivita dětí, zapojení dětí dle druhu handicapu, potřeby asistence v kroužcích, reedukační a kompenzační metody, spokojenost dětí.

8.4 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

MATEŘSKÁ, ZÁKLADNÍ A STŘEDNÍ ŠKOLA DANETA, s.r.o.

Škola byla založena v roce 1993 paní Mgr. Věrou Kosinovou. Danetu nalezneme v Hradci Králové, v Nerudově ulici. Pomocí specifických výchovných a vzdělávacích metod, prostředků a forem škola poskytuje výchovu a vzdělávání dětem a žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, převážně s kombinací mentálního a tělesného nebo smyslového postižení (Roční plán školy, 2013). Odbornou péči žákům zajišťují: speciální pedagogové, klinická logopedka, školní logopedky, psychologové, neurolog, rehabilitační lékař, fyzioterapeutky. Letošní rok se děti a žáci vzdělávají v 2 třídách mateřské školy speciální, v 5 třídách základní školy speciální, 2 třídách základní školy praktické, v 1 třídě jednoleté praktické střední školy, 1 třídě odborného učiliště a ve 3 odděleních školní družiny.

	Chlapci	Dívky	Celkem
Mateřská škola	13	9	22
Základní škola speciální	14	16	30
Základní škola praktická	9	9	18
Praktická škola jednoletá	5	3	8
Odborné učiliště	4	3	7
Školní družina	19	15	34

Tabulka 4: Děti v Mateřské, základní a střední škole Daneta, s.r.o. podle pohlaví; k datu 1. 3. 2014

8.4.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA

Soukromá mateřská škola pečuje o děti se zdravotním postižením předškolního věku. Mateřská škola Daneta byla založena v roce 2009, má kapacitu 22 dětí. Děti se vzdělávají podle vlastního Školního vzdělávacího programu " Náš svět". Pedagogové Mateřské školy Daneta sestavují každému dítěti plán osobního rozvoje. Vycházejí z lékařských diagnóz dětí a jejich speciálních vzdělávacích potřeb.

Výhodou této mateřské školy je, že činnosti pro děti probíhají ve třídách s malým kolektivem, tj. 9-13 dětí ve třídě. Každá třída má kromě odborného speciálního pedagoga i minimálně jednoho asistenta pedagoga. Ve školce také děti se souhlasem rodičů absolvují logopedická, psychologická, neurologická a fyzioterapeutická vyšetření a terapie. Je zde možnost služby sociální pracovnice.

V MŠ nalezneme 5 dětí s vadou řeči, 6 dětí s těžkou vadou řeči, jedno dítě s autismem a 10 dětí s kombinací vad.

8.4.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA PRAKTICKÁ

Základní škola je zaměřena na rozvoj a kultivaci žáků s lehčím stupněm mentálního postižení často v kombinaci s dalšími vadami. Škola žákům poskytuje vědomosti, dovednosti, návyky potřebné k uplatnění v praktickém životě. Připravují žáky dle jejich individuálních potřeb na další studium – odborné učiliště, praktická střední škola. Každý žák má vytvořen individuální vzdělávací plán podle svých vzdělávacích potřeb. Škola využívá některé prvky alternativního školství podle Marie Montessori. Škola má 1. - 10. ročník. V jedné třídě se vzdělávají žáci více ročníků. Žáci se učí dle školního vzdělávacího programu "Učíme se pro život".

8.4.3 ZÁKLADNÍ ŠKOLA SPECIÁLNÍ

Tuto školu navštěvují žáci se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, také v kombinaci s jiným postižením. V letošním školním roce studuje ZŠ speciální 14 těžce postižených žáků. Žáci po studiu na ZŠ speciální mohou pokračovat ve studiu na středních

praktických školách nebo spíše dělají jednoduché pracovní činnosti v chráněných dílnách či v jiných podobných chráněných pracovištích.

Žáci se středně těžkým mentálním postižením mají svůj Vzdělávací program " Cesta do světa poznání". Děti s těžkým mentálním postižením se vzdělávají podle Vzdělávacího programu " Okénko do světa poznání".

Školní povinnosti žáků doplňuje mnoho moderních metod pro práci s těžce postiženými – muzikoterapie, arteterapie, aromaterapie, rehabilitační hipoterapie, snoezelen, bazální stimulace, metody alternativní a augmentativní komunikace a další.

Součástí školy je Přípravný stupněm základní školy speciální. Žákům s těžkým postižením se zde zajišťuje speciální výchovně vzdělávací a diagnostický proces před vstupem do základní školy. (citace ŠVP školy).

8.4.4 PRAKTICKÁ ŠKOLA JEDNOLETÁ

Střední škola učená pro žáky se zdravotním postižením – středně těžké a těžké mentální postižení, kombinace více vad, autismus. Školu žáci studují denní formou studia. Žáci si rozšíří praktické i teoretické dovednosti ze základní školy. Tato střední škola připraví žáky na jednoduché činnosti, s kterými se setkáváme v běžném životě. Snaží se zlepšit jejich schopnosti a dovednosti, aby se uplatnili v chráněných dílnách nebo jiných pracovištích.

I zde nalezneme vlastní školský vzdělávací program "Jdeme dál". Studium je zakončeno závěrečnou zkouškou, která se skládá z ústní teoretické části a praktické části z odborných předmětů. Studenti po úspěšném absolvování školy dostanou vysvědčení o závěrečné zkoušce jako doklad o dosaženém stupni studia.

8.4.5 ODBORNÉ UČILIŠTĚ (OBOR PROVOZNÍ SLUŽBY)

Studenti navštěvují školu denní formou studia dva roky. Škola je zakončena výučním listem. Obor provozní služby studují žáci s lehkým zdravotním postižením po ukončení povinné školní docházky. Po dokončení studia se studenti mohou uplatnit při úklidu ve zdravotnických a sociálních zařízeních, v ubytovacích zařízeních, kancelářích, veřejných prostorách apod. Dále studenti mohou dělat pomocné práce při přípravě pokrmů, praní a žehlení prádla, šití a opravy prádla, při práci na zahradách, drobné práce s dřevem,

výrobě bytových doplňků. Praxi si žáci plní v chráněných dílnách, které jsou také součástí Danety. Zde se žáci vzdělávají dle svého školského vzdělávacího plánu "S chutí do práce".

8.4.6 ŠKOLNÍ DRUŽINA V DANETĚ

Školní družiny se nachází v pravé části budovy, je tvořena třemi místnostmi. Děti zde mají několik stolečků s židlemi, kde mohou realizovat výtvarné činnosti, skládat puzzle, hrát různé deskové hry, také zde svačí. Druhá půlka místnosti je spíše relaxační, nachází se v ní několik pytlových vaků, matrace, plyšová zvířátka, hračky apod. V druhé místnosti mají děti k dispozici obrazovku, kde mohou sledovat filmy, několik stolů a prostor na hraní na koberci. Součástí ŠD je terapeutická místnost snoezelen, kde mohou děti relaxovat.

Školní družina při škole Daneta má stanovený režim – ranní družina od 6,30 do začátku vyučování; odpolední družina – od konce výuky do 16,00. Při ranním provozu v prostorách družiny nalezneme pouze dvě vychovatelky, které zvládnou menší počet žáků, kteří navštěvují ranní družinu. S dětmi se ráno realizují spíše klidové činnosti, děti mají také prostor pro vlastní zábavu. Při příchodu i odchodu z ŠD se každý žák musí z bezpečnostních důvodů nahlásit u hlavní vychovatelky. Během pobytu ve ŠD mají děti zajištěn pitný režim, odpolední svačinu.

Odpolední směna školní družiny začíná po skončení vyučování žáků. V tuto dobu se v prostorách družiny schází více vychovatelek a s dětmi přicházejí i jejich osobní asistenti, kteří s nimi tráví také pobyt ve školní družině. Organizace ve školní družině při této škole je velmi složitá, jelikož školní družinu mohou navštěvovat všichni žáci školy, tedy žáci všech ročníků ZŠ. Sejde se tu spousta dětí s různým zdravotním postižením. Proto je program hodně individuální, každá vychovatelka či každá asistentka se věnuje určité skupině či jednotlivci s jejich individuálními problémy.

Mezi odpočinkové činnosti je zde řazeno převážně vybarvování omalovánek, čtení knih, sledování či poslech pohádek, relaxace ve snoezelenu. Pro pohybovou (rekreační) činnost družina využívá také tělocvičnu, která se nachází vedle prostorů družiny. V příznivém počasí se družina přesouvá na zahradu, kde je spousta dětských průlezek, hřišť. Příjemné a klidné okolí školy je vhodným prostorem i na procházky. Zájmové

činnosti si mohou děti na škole vybrat z široké nabídky. Každý den se koná minimálně jedna zájmová aktivita. (viz. kapitola 4)

ŠD se řídí vzdělávacím programem „Škola hrou“ a pro letošní rok se rozhodla pro projekt „Rok v tradicích“, díky kterému se žáci v ŠD přijatelnou formou seznamují s některými tradicemi (ŠVP Daneta, 2013). Výstupem tohoto projektu bude výstava výrobků a fotografií, které děti vytvořily v ŠD v rámci tohoto projektu. Výstava bude k vidění poslední dva týdny v červnu v budově školy.

8.5 ZÁJMOVÉ AKTIVITY V DANETĚ

Ve škole děti mohou navštívit několik zájmových kroužků či aktivit. Do kroužku je musí zákonní zástupci na začátku školního roku přihlásit, navštěvují kroužek celý školní rok. Pro letošní školní rok 2013/2014 byly na výběr kroužky: kroužek ICT a fotografie, pohybové hry s prvky dramaterapie, vaření, péče o domácnost a příprava pokrmů, pěvecký sbor Danetáček, muzikoterapie, EVVO, péče o zvířátka, výtvarný kroužek a zpívání s prvky muzikoterapie v ŠD.

I MŠ Daneta má své zájmové kroužky: zpíváme a hrajeme si, keramika a tvoření pro šikovné ručičky, angličtina, cvičeníčko, cvičení je naše potěšení; předškoláček aneb těšíme se do školy. Ve své bakalářské práci se věnuji zájmovým aktivitám v ZŠ.

	kroužek	lektor	čas
Pondělí	Vaření	Macháčková	13,00 - 14,30
	EVVO	Kubíčková	13,00 - 14,00
	Sborový zpěv	Holaňová	13,30 - 14,15
Úterý	Výtvarný kroužek	Vosyková	14,00 - 15,00
	Péče o zvířata	Prokešová	14,30 - 15,30
Středa	Péče o domácnost a příprava pokrmů	Danielová	13,00 - 14,00
	Muzikoterapie	Holaňová	13,45 - 14,15
			14,15 - 14,45
Čtvrtek	ICT + foto	Suchánek	14,00 - 15,00
Pátek	Pohybové a sportovní hry s prvky dramatické výchovy	Johnová	13,00 - 14,00
	Zpívání v ŠD s prvky muzikoterapie	Holaňová	13,00 - 14,00

Tabulka 5: Týdenní rozpis kroužku v ZŠ Daneta

8.6 TERAPIE A OSTATNÍ SLUŽBY

Ve škole mohou děti navštěvovat hipoterapii, animoterapii, canisterapii, fyzioterapii, logoterapii včetně AKK, bazální stimulaci, dotekovou terapii, chorofonetiku, arteterapii, muzikoterapii. Děti také dochází v rámci terapií do snoezelenu a solné jeskyně.

Hipoterapie

V rámci školy se děti účastní hipoterapie v Bydžovské Lhotce, kam jezdí společně autobusem (hradí rodiče). Tuto terapii navštěvují převážně těžce postižení jedinci a spíše z finančně zabezpečených rodin. Škola uspořádává tuto akci cca 10 x do roka.

Canisterapie

Probíhá ve škole po skupinách. Postupně každou třídu navštěvují většinou 3 psi. Byla jsem svědkem canisterapie, kdy děti měli i perskou kočku. Terapie probíhá jednu vyučovací hodinu (45 min.) Děti se s pejsky mazlí, vyčesávají jim srst. Těžce postižené děti mají psy v přímém kontaktu s vlastním tělem (např. pod nohama), tzv. je terapeuti polohují.

Muzikoterapie

Muzikoterapie je ve škole realizována ve dvou menších skupinách pro převážně těžce postižené děti a v rámci jednoho ze zájmových kroužků při ŠD, který navštěvuje přibližně 10-15 žáků. Tato aktivita probíhá ve skupinové formě, s dětmi s různým typem postižení. Někteří žáci muzikoterapii vnímají pouze pasivně (žáci nemluví), většina aktivně. Žáci používají i různé nástroje jako doprovod ke zpěvu.

Bazální stimulace

V Základní škole Daneta se převážně bazální stimulace provádí v relaxační místnosti snoezelen, která je přímo stvořená pro takovou práci.

Snoezelen je místnost s vyhřívaným vodním lůžkem, různým barevným osvětlením, blikajícími obrázky, reproduktory na pouštění uklidňující hudby. Klient zde cítí atmosféru bezpečí a důvěry. V rámci individuálního přístupu k dítěti se zvolí různý druh hudby i osvětlení. Děti mají možnost využít barevně svítící „vlasy“, do kterých se zamotají a mají uklidňující vliv. Dále si mohou vypůjčit různé barevné či materiálově odlišné balónky, tyčky, hřebínky apod. Ve škole mají i několik vibračních přístrojů, které využívají také

s dětmi při bazální stimulaci či při pobytu ve snoezelenu. Klient na bazální stimulace ve snoezelenu tráví většinou cca 45 min.

9 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Pro svůj výzkum jsem rozhodla využít tři typy výzkumných metod – cílené pozorování, dotazník, řízené rozhovory.

9.1 ROZHOVORY

Na zahájení výzkumu jsem si připravila rozhovor s ředitelkou školy Mgr. Monikou Bourovou. Pro řízený rozhovor jsme si předem připravila otázky (viz. Příloha 1), jejichž odpovědi jsou potřebné k výzkumu. Rozhovor probíhal na Základní škole Daneta v kanceláři paní ředitelky. Od paní ředitelky jsem dostala svolení pro nahrávání našeho rozhovoru. V průběhu našeho setkání jsem si dělala zápisky o informacích, které jsou důležité pro moje výzkumné šetření. Poté jsem se rozhodla obejít všechny lektory, kteří vedou kroužky pro žáky Základní školy a poprosit je o odpovědi na též připravené otázky (viz Příloha 2). Většina lektorů si mě vzala opětovně do svého zájmového kroužku, kde mi vysvětlila a ukázala průběh. Poté mi odpověděli na mé jednotlivé otázky.

9.1.1 VYHODNOCENÍ ROZHOVORŮ

Svémi rozhovory jsem si odpověděla na řadu výzkumných otázek. Rozhovory jsem udělala s paní ředitelkou školy Mgr. Monikou Bourovou a s lektory jednotlivých kroužků.

Po rozhovoru s paní ředitelkou jsem zjistila, že školní družinu navštěvuje celkem 34 dětí, z toho 19 dětí je s kombinovanou vadou ze základní školy speciální a 15 dětí ze základní školy praktické. Tudíž si lehce můžeme spočítat, že školní družinu navštěvuje 55% dětí ze základní školy speciální. Žáci, kteří školní družinu nevyužívají, jsou většinou žáci s osobním asistentem, kde si rodina nemůže dovolit platit osobního asistenta i po dobu školní družiny. Asistent je služba navíc, která není hrazená školou, je zde účtovaný čas, kde dítě využívá pomoc asistenta - tím pádem čas strávený ve školní družině- rodina ho platí samostatně a je pro ní dost finančně náročný. Dalším důvodem nevyužití ŠD je nezaměstnanost rodičů. Rodič si pro dítě může dojít hned po obědě. Hlavním důvodem u dětí s těžkým či hlubokým postižením je, že nezvládnou další strávený čas ve škole než

jejich výuka. U dětí s lehčím postižením je důvodem čas, mají dlouhé vyučování - odpolední hodiny.

Nejvíce vybírané kroužky dětmi s kombinovaným postižením je kroužek vaření nebo přípravy pokrmů. Vše se odvádí od stupně a druhu postižení. Pro děti těžce postižené jsou v nabídce spíše terapie, pro méně postižené např. kroužky pohybové. Škola se snaží dát takovou nabídku, aby si vybral každý dle svého handicapu. Děti s kombinovaným postižením dle paní ředitelky nejraději chodí do kroužku vaření, protože motivací tohoto kroužku pro ně je: „Co si uvařím, to si také sním.“ Paní ředitelka říká, že žáci z jejich školy velmi rádi jedí. Žáci s těžkým postižením často kroužky vůbec nenavštěvují, protože jejich rodiče si myslí, že už by je nezvládli. Že jim stačí čas, který stráví ve výuce. Což vždy není pravda a děti podceňují. Škola se snaží dávat kroužky brzy, již od 12 hodiny, aby právě tyto děti měly šanci kroužek navštívit a nemusely čekat do pozdních odpoledních hodin. Tím pádem, ale škola ubírá možnost navštěvovat kroužky dětem s lehčím stupněm postižení, protože ty mají výuku podstatně delší. Děti se škola sama snaží rozřadit dle postižení do jednotlivých skupin. Pokud je o kroužek ve škole velký zájem, uspořádají se dvě skupiny, časově odlišně a děti se rozřadí dle stupně a druhu postižení.

Děti s převažujícím těžkým mentálním postižením nemohou navštěvovat např. kroužek ICT + foto. Součástí kroužku je tvorba fotografií a pro děti s těžkým mentálním postižením je tato práce nezvladatelná. Tito žáci neumějí psát čist a nepochopí princip náplně práce. Většinou je při výběru omezuje jejich handicap, nebo nevhodné umístění kroužků (shoduje se s jejich rozvrhem).

Z rozhovoru s paní ředitelkou jsem se dozvěděla, že málokteré dítě chodí na kroužky v jiné instituci než je Daneta. Pro rodinu jsou kroužky mimo Danetu placené, což si většina rodin finančně nemůže dovolit. Ve škole většina dětí navštěvuje kroužky, protože kroužky ve škole jsou zdarma, pouze děti s těžkým postižením, musejí mít asistenta, který je placený rodinou.

Převážně učitelé radí dětem při výběru kroužku, aby kroužek pro ně byl efektní, mohl pomoci k reedukaci a kompenzaci jejich handicapu. U většiny kroužků si děti rozvíjí pomocí svého náčiní jemnou i hrubou motoriku. Objevují spoustu nových věcí, tvarů aj. Děti

ze speciální školy mají rády praktické činnosti, naučí se něco, co mohou použít v běžném životě.

9.2 POZOROVÁNÍ

Cílem mého pozorování bylo zjistit, jak probíhají zájmové kroužky na speciální škole. Zda se v zájmových aktivitách ve speciální škole využívají činnosti z obsahu výchovy mimo vyučování. Které aktivity jsou v daných kroužcích využity. Jaké je zapojení a aktivita dětí s daným typem postižení? Zda se děti cítí spokojeně v jednotlivých kroužcích, jaké využívají reedukační a kompenzační metody?

Po dobu jednoho měsíce, který jsem strávila v rámci své praxe ve škole, jsem obcházela zájmové kroužky ve škole a snažila se zjistit cíle svého pozorování. Od paní ředitelky jsem při nástupu dostala týdenní rozpis kroužků, podle kterého jsem se řídila. Děti mají výběr aktivit opravdu pestrý, každý den se koná několik kroužků. Do kroužků je musí přihlásit rodiče na začátku školního roku, poté ho navštěvují pravidelně určitý den v danou hodinu. Podle mého pozorování jsou děti z kroužku nadšené, naučí se něco nového, co je pro ně přínosné.

VAŘENÍ

Kroužek vaření je konaný každé pondělí s paní lektorkou Macháčkovou, děti se zde učí uvařit základní, jednoduchá jídla. Tento kroužek se koná ve cvičné kuchyňce, kde nalezneme sporák, troubu, kuchyňský dřez, několik pracovních míst na kuchyňské lince, mikrovlnou troubu, stůl a židličky aj. Od lektorky jsem dostala tematický plán na celý rok tohoto kroužku, ve kterém mají děti podle měsíců rozděleny druhy jídel.

V září se žáci seznámili s cílem kroužku a s bezpečnostními pokyny kuchyňky. Také si zkusili pomocí lektorky uvařit základní jednoduché pokrmy, jako jsou: palačinky, tousty, krupicová kaše. V měsíci říjnu měly děti naplánovaná jídla z kuřecího masa a ryb. Děti jsou z vaření nadšené, více zručnější děti zvládají obalování řízků, uvařit brambory apod. Jiní méně zruční, spíše děti s těžkým postižením, pomáhají při míchaní, loupání, krájení nebo se jen učí sledováním ostatních a poté ochutnáváním pokrmů. V listopadu se děti rozhodly, že si dají měsíc bez masa a budou vařit pouze vegetariánskou stravu. Již poslední

týden v tomto měsíci jsem nastoupila do své praxe a pozorovala děti při přípravě sýrových toustů.

Žák 1: dle mého názoru dítě se středně těžkým postižením - seděl na vozíčku u stolu a připravoval vedle sebe toustový chléb. Byl u toho usměvavý, bylo vidět, že je rád, že je zaměstnaný a cítí se potřebný,

Žák 2: velmi hyperaktivní chlapec s lehkým typem postižení. Pomáhá se vším, všem se snaží radit, i když je to špatně. Proto je stále usměřňován lektorkou; nic si z toho nebere, pořád je do vaření zapálený.

V prosinci se děti učí péct cukroví. Začínají perníčky, kde lektorka dětem vysvětlí a společně si ukážou, jak se připravuje těsto. Pro dnešní hodinu už ho máme připravené předem, aby se děti moc nezdržovaly. Tuto hodinu bylo na kroužku z důvodu nemoci málo dětí.

Žákyně 1: slečna s mentálním a lehkým tělesným postižením, snaží se být strašně pečlivá. Všechno musí mít dokonalé, když něco není podle jejích představ, tak se rozčiluje. Zdobení perníčků je pro ni podle mě těžká práce, protože se ji klepe ruka a nelíbí se jí to, proto je nespokojená.

Žák 2: hyperaktivní chlapec, který si perníčky nazdobí, je mu jedno, jak to vypadá, ale je se svou prací spokojen. Stále usměvavý.

Další týdny v tomto měsíci se děti pokoušely o další dva druhy vánočního cukroví. Leden byl pro děti ve znamení těstovin, snažily se uvařit spousty druhů těstovin (kuskus, čínské nudle, penne aj.) Ostatní měsíce měly naplánovanou přípravu zeleniny a pokrmy z brambor, březen má být pro děti ovocným měsícem, kde se naučí udělat mléčný ovocný koktejl, banány v čokoládě apod. Duben je měsíc Velikonoc, takže, aby dětem byl kroužek prospěšný do života, naučí se připravit vajíčkovou pomazánku, upéct velikonočního beránka. Ke zbytku školního roku je v plánu naučit žáky dezerty a sladká jídla z mléka a rýže. V mém pozorování se mi nejvíce líbila práce žáka 2, který sice neodvedl dokonalou práci, ale stále byl usměvavý, plný energie a chutě do práce.

V tomto kroužku je nejvíce využívána činnost sebeobslužná, kde se děti naučí přípravu jídel. Také z části činnosti veřejně prospěšné, kde pomocí svého umění uvařit mohou

pomáhat druhým. Po absolvování zájmového kroužku vaření si děti umí uvařit jednoduchá jídla, přípravu stravy a stolů. Pro žáky se středně těžkým a těžkým stupněm postižení je kroužek převážně přínosný pro čas trávený v kolektivu, pomoc druhých a od druhých.

SBOROVÝ ZPĚV

V pondělí také mohou děti navštívit kroužek sborového zpívání pod vedením paní lektorky Holaňové. Tento kroužek navštěvují i klienti Denního stacionáře Daneta, který je určen dospělým osobám s postižením. Kroužek sborového zpěvu byl založen ve škole roku 2002. Sbor „Daneťáček“ navštěvuje 29 dětí, z toho 24 dívek a 5 chlapců. Jako sbor si zavedl své stejnokroje – dívky mají delší trika a chlapci košili a v barvě dívčích trik kravaty. Oblečení používají převážně na vystoupení. Děti se sborem už vydaly i společné CD, kde mají i k písničky Starci na chmelu natočený videoklip. Kroužkem jsou rozvíjeny činnosti zájmové, které jsou zaměřeny na hudbu.

Děti zde využívají hlavně aktivní formu hudby – zpívání, hra na nástroj. I zde u některých jedinců můžeme zmínit zpěv jako činnost odpočinkovou. Děti si u zpěvu odpočinou, „vyčistí“ si hlavu a zpěv jim dodává energii. Pro děti s lehčím stupněm postižení je hlavní přínos kroužku spojen se zapamatováním slov k písničkám, naučení rytmu. Pro těžší stupně postižení dětem zpěv pomáhá spíše v uklidnění. Tyto děti sborový zpěv navštěvují jen minimálně.

Kroužek probíhá v každé pondělí, před nějakým vystoupením zkouší žáci až třikrát týdně. Každý rok jezdí žáci i na soustředění. Pro letošní školní rok si dali cíl: „Příprava talentových zkoušek žáků na veřejná vystoupení, správné dýchání a hlasová hygiena, radost z hudby“ (Holaňová, 2013/2014). Na zkouškách se děti nejdříve s lektorkou správně rozdýchají, dělají různé dechová cvičení. Poté si zkouší rozzpívat podle různých tónů. Při mé návštěvě kroužku se trénovalo na vánoční koncert a na besídku. Děti zpívaly vánoční koledy. Děti seděly v kroužku a zpívaly a hrály na různé nástroje (dřívka, rumba koule aj.). Po mém příchodu do učebny zpěvu většina dětí a starších klientů ztratili pozornost lektorky a koukali na mě. Tím jsem „rozhodila“ celou hodinu, paní učitelka musela žáky stále opravovat a motivovat zpět jejich pozornost.

Žák 3: od mého příchodu se jeho zájem o zpěv ztratil. Stále koukal na mně, někdy jsem ho i přistihla, že ani nezpívá. Byl rozpačitý, podle mého názoru se styděl, byla jsem pro něho nová osoba, tak se nemohl soustředit na zpěv. Ale byl stále usměvavý.

Žákyně 2: můj příchod jí vůbec nerozhodil, stále byla zaujata do zpěvu, seděla na židli a pohybovala se dopředu, dozadu. Byla zaujata svými dřívky a lektorkou. Žačka je typickým příkladem činnosti odpočinkové, zpěv si naprosto užívá a je vidět, že nemyslí a nevnímá nic jiného.

ICT + FOTO

Pod vedením pana lektora Josefa Suchánka se každý čtvrtek v odpoledních hodinách nabízí kroužek ICT a fotografií. Při mé první návštěvě kroužku jsme se chystali s dětmi do přírody, kde jsme se snažili vyfotit nějaké hezké fotky digitálním fotoaparátem. Děti se předchozí hodinu učily, jak s foťákem pracovat, proto dnes měly možnost si to vyzkoušet v praxi. Na skupinu 7 dětí jsme měli dva digitální fotoaparáty. Děti se musely vystřídat. Nejdříve jsem si myslela, že to bude velký problém, že se budou dohadovat, ale vše bylo v pořádku, žáci si postupně u fotoaparátů protočili a vyzkoušeli si oba dva typy. Lektor měl na děti celkem náročné požadavky, jen tak s nějakou fotkou se neuspokojil. Kroužek je představitelem zájmových činností volného času, kde dítě rozvíjí svůj cit pro fotografii, estetiku, kreativitu a fantazií. Děti se v kroužku cítily spokojeně, lektor jim dává důvěru, proto jim půjčí do rukou fotoaparát. Všechny děti se postupně vystřídaly, kdo zrovna nefotil, vymýšlel si místo pro své originální foto. Kroužek navštěvují spíše děti s lehkým postižením, proto s nimi učitel zachází jako s rovnocennými. Cílem kroužku je naučit děti s počítačem, internetem a digitálními fotoaparáty, kde se naučí fotit, stahovat a upravovat fotky.

Žák 4: kluk z mého pocitu z finančně zajištěné rodiny, který již s fotoaparátem uměl. Dával to ostatním dětem dost najevo. Myslím se, že se k dětem choval arogantně a povýšeně. Dnešní hodina ho moc nezaujala, protože už s foťákem vše uměl, nudil se a byl otrávený. Lektor mu zadal úkol pomocníka, všem musel pomáhat a vše vysvětlovat. Jeho nálada a názor k hodině byl okamžitě pozitivní a hodina i jeho k závěru bavila. Žák se svým postavením dostal do činností veřejně prospěšných, kdy pomáhal ostatním svým spolužákům.

Žák 5: žák s tělesným a zrakovým postižením, který byl z digitálního fotoaparátu nadšen. Strašně ho zajímalo, jak to vše funguje, na vše se aktivně vyptával. Chlapec má silné dioptrie, nadšen z obrazovky, na které fotky hned vidí a nemusí koukat do kukátka, což by pro něj díky jeho zrakovému postižení byl problém.

Při další návštěvě kroužku jsme pokračovali v tématu s digitálními foťáky. Děti měly za úkol fotografie z minulého týdne přesunout do PC. Po úspěšném přesunu se snažily podle instrukcí lektora fotografie upravit. Dalším jejich úkolem si bylo založit na svém PC složku se svým jménem a fotografie uložit.

VÝTVARNÝ KROUŽEK

Výtvarný kroužek paní učitelky Vosykové navštěvují 4 žáci. Hodinu, kterou jsem s nimi trávila i já, měli na program výtvar s názvem „Podzimní skřítek“. Děti měly připravené vylisované podzimní listy. Jejich úkolem bylo vytvořit z listů „panáčka Podzimáčka“. Na papír si sestavily listy ve tvaru skřítky, po schválení lektorkou je nalepily lepidlem a poté fixou či tuší domalovaly.

Kroužek je pro děti činností odpočinkovou, kde pomocí různých prací načerpají energii a odbourají únavu. Také můžeme výtvarný kroužek zařadit do činností rekreačních, např. při rukodělné práci. Ale především je výtvarný kroužek aktivitou zájmovou, kde děti rozvíjí svou kreativitu, estetiku, fantazii, ale také jemnou motoriku při používání výtvarného náčiní. Při rukodělné práci trénují svou trpělivost a pečlivost. V kroužku se děti naučí používat různé výtvarné techniky, některým žákům malba pomáhá v rámci terapie, jako uklidňující proces, vyjádření pocitů apod.

Žákyně 3: slečna s DMO, které je na vozítku, nemluví, byla z práce nadšená. Měla s sebou asistentku, které s ní tráví veškerý čas ve škole. S její pomocí i ona vytvořila svého skřítky. Byla na ní vidět obrovská radost v očích, po dokončeném díle. Cítila jsem, že chce všem ukázat své dílo a pochválit. Po mé pochvale se strašně smála a natahovala na mně ruce. V tomto případě se výtvarný kroužek bere spíše jako terapeutický proces, kdy trénuje pohyb rukou. U dívky je kromě zájmové činnosti brán velký zřetel na činnosti odpočinkové.

V dalším týdnu nastal měsíc prosinec a děti měly v plánu vánoční výzdobu. Jako první se rozhodly udělat vánoční svícen. Paní lektorka jim každému nakoupila polystyrénový

věnc, který děti měly za úkol obalit barevným krepovým papírem – každý podle své fantazie. Pomocí tavné pistole přidělaly čajové svíčky na obalený věnec a dozdobily vánočními motivy. V tomto úkolu se dětem rozvíjí fantazie, jemná motorika, trocha samostatnosti. Všechny děti jsou z vánočních svátků, tradic, zvyků uneseny. Těší se na tyto svátky, jsou pozitivně naladěny po celou dobu předvánoční. Proto veškeré práce ohledně Vánoc baví všechny děti z kroužku. Při práci si pustily CD s vánočními koledami, někteří i zpívaly a nálada byla báječná.

MUZIKOTERAPIE

Středeční odpoledne naplňuje některým dětem kroužek muzikoterapie s paní lektorkou Holaňovou. Od lektorky jsem dostala stručný plán toho, co na terapii dělají. Ze začátku školního roku se žáci seznamovali s prostředím, sami sebou a snažili se proniknout do skupiny. Tento kroužek je skupinový, žáci byli rozděleni do dvou skupin po 6 dětech. Kroužky probíhají hned po sobě. Hned od začátku si paní lektorka prozkoumala děti ve hře „hledání zvuků okolo nás“.

Každou hodinu se děti před začátkem nějaké práce správně rozcvičují - dělají na to různá cvičení. Poté se lektorka snaží navodit poslechové či rytmické aktivity. Děti, které komunikují, si na rozmluvení zkouší různá říkadla, jazykolamy apod. Nekomunikující děti se na navození atmosféry snaží vyjádřit svou náladu grimasy a posunky těla. Lektorka říká, že i tyto věci se snaží přizpůsobit nějakému tématu jako je podzim, jaro apod.

Děti vyjadřují svoji náladu pomocí zpěvu, melodie, rytmu. Při velkém rozruchu dětí se snaží vyučující děti nějakým způsobem motivovat nebo dává relaxační cvičení, při kterém také hraje relaxační hudba. Během muzikoterapie si děti zkouší improvizaci na danou hudbu a hrají i hudební pohádky. Tento kroužek je určen i pro děti s těžším stupněm postižení, kde hudbu považují jako léčebný účinek. Kroužek navštěvují i žáci s pasivním přístupem, díky svému typu postižení. Pomocí nástrojů se je snaží do aktivit zapojovat.

Při mé návštěvě děti trénovaly na vánoční besídku, kde dělaly každé třídě doprovod k vánočním písním. Samy děti z muzikoterapie si nacvičily svou koledu i s dramatizací, která měla být také předvedena na besídce.

Dle mého názoru tento typ kroužku je vhodný pro všechny typy postižení. Děti si zde krom zájmových činností opět prohlubují činnosti odpočinkové – učí se aktivnímu odpočinku, relaxaci. Kroužek rozvíjí dětem jemnou i hrubou motoriku pomocí různých nástrojů. Děti se učí sebeovládání, sebepoznání. Rozvíjí dětem projev emocí, prožitků. Děti si dokáží představit a využít aktivní odpočinek, reflexy aj.

Žák 1: je vidět, že hudba ho velice baví. Patří mezi jeho zájmové aktivity, které prohlubují jeho cit k hudbě, pomáhá mu navodit pozitivní energii, po hodině muzikoterapie je usměvavý, plný dobré nálady. I pro něj je tento kroužek brán jako typ terapie, při které se uklidní jeho tělo.

PÉČE O ZVÍŘATA

Letošní rok byl pro děti otevřen i kroužek Péče o zvířata s paní lektorkou Marií Prokešovou, který probíhá na chodbách školy. Po celé chodbě jsou vystavena skleněná terária, klece se zvířaty. Kroužek probíhá každé úterý v odpoledních hodinách a navštěvují ho všichni žáci ŠD. Náplň tohoto kroužku je umět nakrmit různé druhy zvířat, od hlodavců po plazy, vyměnit zvířatům podestýlky, poznat jaké zvíře má jakou podestýlku. Jaký typ stravy se daným zvířatům dává, jaké jsou jejich nároky. Srst zvířat rozvíjí dětem jemnou motoriku – každá srst má jiný materiál, což dětem pomáhá, dotýkat se musí konci prstů. Zvířata dětem dávají pocit jistoty a uspokojení. Jejich klidný dech přenáší klid na dítě. Tento kroužek plní činnosti odpočinkové, kdy pohoda a klid zvířat se přenáší na jedince. Někteří to berou jako odpočinek. Velkou náplň tvoří v činnostech sebeobslužných, kdy čistota ve zvířecích teráriích ukazuje dětem hygienické návyky i u lidí. Úklid zvířecích obydlí napomáhá i při činnostech veřejně prospěšných.

Jedno zvíře mají na starost po dobu dvou měsíců. Pro letošní školní rok se dozvědí veškeré informace o Agamě vousaté, Bufo marinusovi, Činčile vlnaté, drobném ptactvu, Osmáku degu. Žáci se učí s lektorkou nákup potřeb pro zvířata v chovatelských potřebách, které navštěvují 4 krát do roka. Žáci ŠD si rozdělí role a každý si za celou dobu vyzkouší všechny činnosti. Poté mají rozděleny služby, podle návštěvnosti v družině a s dospělým dozorem musí služba chodit krmit zvířata po celý týden. Takto se také prostřídají všechny děti. Při mé návštěvě jsme se zajímali o Osmáky degu. Děti se nejdříve seznámily ve třídě školní družiny s nároky na chov a specifiky těchto hlodavců. Poté jsme se pustili do čištění

a dezinfekce terária osmáků. Dle mého názoru si děti takto rozvíjí schopnost pomáhat druhým, naučí se starat jak o sebe tak o druhé. Rozvíjí zde vztah k zvířatům.

Žákyně 4: dívka se snaží dle instrukcí lektorky pohladit všechna zvířátka, o které se dneska starají. Je pečlivá, poslušná a je na ní vidět, že zvířata ji uklidňují a dávají jí energii. Je usměvavá, poslouchá každého pokynu a informace ohledně zvířat. Vše mi chodí ukazovat a cítí se nápomocná.

POHBYOVÉ A SPORTOVNÍ HRY S PRVKY DRAMATICKÉ VÝCHOVY

V pátek v tělocvičně nebo venku na zahradě nalezneme v odpoledních hodinách cca. 7 dětí, které navštěvují kroužek pohybových a sportovních her s prvky dramaterapie pod vedení paní lektorky Johnové. Cílem kroužku je naučit se s různým sportovním náčiním. Naučit se základy sportovních i deskových her. V rámci zájmových aktivit se v kroužku naplňují činnosti sportovní a pohybové, ale také činnosti literárně-dramatické.

Od lektorky jsem dostala tematický plán na celý rok. Děti hrají různé míčové, sportovní, srandovní hry. Snaží se pohybem vyjádřit různé vlastnosti, lidské činnosti, věci, zvířátka aj. Dále také hrají známé hry jako: Škatulata, hýbejte se; Cukr, káva, limonáda; Čáp ztratil čepičku; Krvavé koleno atd.

Při mé návštěvě se kroužek konal v tělocvičně, která se nachází v budově školy. Tématem hodiny byly Vánoce, takže se hrály různé vánoční hry a snažily se zdramatizovat různé vánoční koledy. Bylo vidět, že už jsou ve fázi trénování, kdy už koledy zkoušely. Dále pro legraci jsme si s dětmi zkusili pantomimicky předvést vánoční dárek. Děti tato hodina opravdu bavila, byla plná legrace a pozitivní energie. Myslím si, že tento kroužek přináší dětem hlavně odpočinek, kdy jejich tělo relaxuje pomocí různých her. Samozřejmě se také rozvíjí jejich pohybová stránka. U dětí s tělesným postižením se snaží lektorka přizpůsobit hry i pro ně. U tělesně náročnějších her, žáci s těžkým tělesným postižením dělali rozhodčí či jiné pomocníky lektora. Při příznivém a teplém počasí děti chodí ven na zahradu, kde mají různé sportovní hřiště nebo hrady na prolézání.

Žák 4: při zdramatizování vánoční koledy Rolničky, hrál tatínka, který jede s dětmi na saních. Chlapec nejdříve projevoval velký stud, ale poté to z něho spadlo. Bylo na něm vidět, že má radost jak se mu role povedla. Při rozechřívací hře Cukr, káva, limonáda se stal

vítězem. U žáka je vidět velký zájem o sportovní hry, které ho uklidňují po duševní stránce.

Žákyně 1: spíše zaměřena na literárně-dramatickou činnost, dává přednost dramatizaci. Říká: „sport já tolik ne, ale učit se budu“. Je snaživá, sportovní a pohybové hry nepatří do jejího žánru, ale chce se je naučit.

ZPÍVÁNÍ V ŠD S PRVKY MUZIKOTERAPIE

Páteční odpoledne ve školní družině děti tráví čas pomocí zpívání s prvky muzikoterapie. Každý týden se všechny děti navštěvující ŠD sejdou ve třídě s klavírem. Na rozezpívání si zkouší pár tónů pomocí slabika la (či na). Poté lektorka rozdá dětem nástroje a zpívají většinou cca 5 písní. Nejdříve se zpívají písně známé, které si děti opakují. V pozdější části hodiny se snaží učitelka naučit děti písně nové. V kroužku jsou využity krom zájmových činností pomocí hudby, také činnosti odpočinkové.

Žák 1: pozitivně naladěný už před hodinou, ze zpěvu nadšen, tancoval na písně i na vozíčku. Po ukončení prosil svého asistenta, že nechce ještě odejít a chce zpívat dál. Pro něj je zpět převážně zájmová činnost, převážně zpěv bere jako aktivní formu. Nástroje nechce používat, protože se prý musí soustředit na zpěv.

Žák 5: celý den se těší na zpívání, dobře naladěný. Zpívá velice nahlas, aby ho lektora prý slyšela a mohla pochválit. Pak je rád, že je pochválen. Pro něho je zpěv jako aktivní zájmová činnost, rád používá nástroje, hlavně rumba koule. Pomáhá mu pohyb rukou, který vykonává s vajíčky, při zpěvu: „cejtím s tím písničku“.

EVVO

Pondělní kroužek s lektorkou Kubíčkovou seznamuje děti s enviromentální a ekologickou výchovou. Kde si děti vysvětlují různé tradice jako je např. Barborka, vyvádění Moreny, Velikonoce. Učí se krmení lesní zvěře, ptactva aj. Často chodí na vycházky do lesa, na pole apod. Děti dělají u školy jarní úklid, sázejí kytičky na školní zahradě, vysazují záhon bylinek. Při mé návštěvě kroužku jsme se s dětmi učili odklizení sněhu, ukazovali jsme si, čím se v zimě topí, čím se živí ptactvo, které neodlétá do teplých krajín.

Žákyně 1: doma již s odklizením sněhu pomáhala, takže se aktivně zapojila i před školou. Celou svou práci se snažila popsat ostatním a naučit je to. Cítila se nápomocná.

Žák 1: vozíčkář, který pomáhá ostatním s držení náčiní a nakládáním sněhu na lopatu.

Žáci si při tomto kroužku rozvíjí činnosti veřejně prospěšné, kdy dokáží pomoci v běžném životě při zimním úklidu chodníků, zahrad... I zde se projevují činnosti sebeobslužné, kde se učí samostatnosti.

Druhou mou navštívenou hodinu jsme zůstali uvnitř školy. Děti udělaly skupinky po 2 a ve dvojicích měly jeden počítač. Na počítačích jsme si ukázali obrázky kontejneru na tříděný odpad. A poté si spustily počítačové hry spojené s tříděním odpadu. Tato aktivita se dětem moc líbila, byly spokojené, že mohou sedět na počítačích a přitom se učily úkony dobré k jejich životu.

PÉČE O DOMÁCNOST A PŘÍPRAVA POKRMŮ

S paní lektorkou Danielovou se děti učí činnosti sebeobslužné, veřejně prospěšné. Tyto činnosti jsou spíše pro děti s lehčím stupněm postižení, které učí samostatnosti. Součástí tohoto předmětu je připravit jednoduché pokrmy a umět setřít podlahu, umýt a otřít nádobí, zkušenější i vyžehlit prádlo. Kroužek se koná každou středu, navštěvuje ho 5 žáků základní školy. Při mé návštěvě kroužku se děti chystaly připravit vonné pytlíčky na koření. Jejich prvotním úkolem bylo si pomocí šablony nakreslit malý bavlněný pytlíček. Tuto činnost vykonávaly při poobědové pauze a do programu zahrnuly i činnost odpočinkovou. Po uschnutí lektorka dětem připravila 5 druhů koření a se zavázanýma očima je podle čichu musely rozpoznat. Svůj vyrobený pytlíček naplnily kořením dle vlastní libosti. Tím se dětem rozvíjí cit pro vůni, fantazie, výrobou pytlíčku i kreativita a estetické cítění. Při plnění pytlíků jemným kořením si rozvíjí jemnou motoriku.

Žák 2: pytlíček si vyrobil dle vlastních barev, nenechal si poradit, pytlíček měl špinavý všude od barev. Ale měl z něho radost. Koření moc nerozeznával, protože ten druh ani neznal. Stihl si udělat pytlíky dva a byl z nich nadšen.

9.2.1 VÝSLEDKY POZOROVÁNÍ

Na Základní škole Daneta probíhá pro letošní školní rok 10 odlišných kroužků. Kroužky probíhají podle ročních tematických plánů, které musí na začátku roku odevzdat lektoři vedení školy. Každý kroužek probíhá v dané učebně, kde je vhodné prostředí pro žáky s různým typem a stupněm handicapu. Činnosti, které probíhají na kroužcích, jsou přizpůsobeny postižení dítěte. Oproti zájmovým kroužkům na běžných základních školách je přístup lektorů k dětem s handicapem více individuální. Zapříčiněno je to menším počtem dětí v kroužcích na speciální škole. Lektoři musejí dětem přizpůsobovat dle postižení program a náplň kroužku. Podle přihlášených dětí se tento program sestavuje na začátku školního roku. Pokud kroužek navštěvují středně těžce postižené děti, musejí mít oproti dětem s lehkým stupněm postižení přípravnou individuální činnost. Již z rozhovoru s paní ředitelkou Mgr. Monikou Bourovou, jsem zjistila, že třídní učitel každého žáka s různým handicapem napomáhá při výběru kroužku. Učitel totiž ví, jaké má žák problémy, co zvládá a co ne. Učitel už každé dítě ze své třídy zná, ví jaké má problémy a ví, jaké činnosti zvládne. Dítě s těžkým stupněm postižení nedokáže plnit činnosti zájmového kroužku ICT + fotografie, proto se třídní učitel snaží rodiče nasměrovat na kroužek, který pro jejich dítě bude více přínosný. Za to děti, které jsou více na praktické činnosti, se zaměří na kroužek vaření a EVVO.

Z pozorování dětí můžeme vyhodnotit, že děti kroužky navštěvují s radostí. Také některé kroužky berou jako odpočinek, kdy je na dětech vidět, že se soustředí přímo na danou práci a relaxují. Přínos kroužků je u každého dítěte individuální.

Obsah výchovy mimo vyučování je obecně popsán v teoretické části (s. 18), z které zjistíme, v jakých zájmových kroužkách se jednotlivé činnosti objevují. V kroužku vaření, péče o domácnost a příprava pokrmů i v enviromentální výchově se objevilo více činností z obsahu. Ve všech třech kroužcích nalezneme činnosti sebeobslužné a veřejně prospěšné. U kroužku EVVO bychom našli ještě činnosti rekreační, kde si děti odpočinou nad činností, která je baví. Sborový zpěv, muzikoterapie a zpívání v ŠD je také využito více než jedna z činností, a to činnosti zájmové, kde je zájem především o hudbu;

a činnosti odpočinkové, kde děti s těžším stupněm postižení berou hudební kroužky spíše jako relaxaci a někteří i v rámci terapií, jako uklidnění. Jediný kroužek, který zahrnuje činnosti sportovní a pohybové je také podle svých činností nazván - pohybové a sportovní hry s prvky dramatické výchovy. I tento kroužek plní činnosti zájmové, který navštěvují děti s lehkým či středně těžkým postižením, kteří mají zájem a sportovní činnosti.

Pro větší přehlednost, jsem sem zařadila tabulku s vypsányi výchovně vzdělávacími činnostmi u jednotlivých kroužků.

KROUŽKY	VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI
Vaření	Sebeobslužné, veřejně prospěšné
Sborový zpěv	Odpočinkové, zájmové
ICT + foto	Zájmové, veřejně prospěšné, rekreační
Výtvarný kroužek	Zájmové, odpočinkové
Muzikoterapie	Zájmové, odpočinkové
Péče o zvířata	Odpočinkové, sebeobslužné, veřejně prospěšné
Pohybové a sportovní hry s prvky dram. výchovy	Zájmové, odpočinkové, rekreační
Zpívání v ŠD	Zájmové, odpočinkové
EVVO	Sebeobslužné, veřejně prospěšné, rekreační
Péče o domácnost	Zájmové, sebeobslužné, veřejně prospěšné

Tabulka 6: Výchovně vzdělávací činnosti u jednotlivých kroužků

9.3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Třetí metodou mé bakalářské práce byl dotazník. Dotazník byl anonymní, jelikož pro moji práci nebyly důležité žádné osobní údaje. Je napsaný v českém jazyce a skládá se z 8 otázek, dvě otázky jsem zvolila otevřené. U zbylých otázek měli rodiče na výběr 4-5 odpovědí. U dvou otevřených otázek se žádala několikaslovná odpověď, ale ta se ve většině případů nedostavila. Rodiče byli opravdu struční.

Dotazníky jsem donesla paní ředitelce do školy, která mi je rozdala mezi rodiče Základní školy Daneta. Byla jsem domluvená, že za čtrnáct dní si dotazníky mohu vyzvednout.

Dotazník do rukou celkem dostalo 48 rodičů. Po 14 dnech čekání se mi vrátilo 38 vyplněných dotazníků, tedy 79%. Zbylých 21% dotazníků se mi do termínu zpracování bakalářské práce do rukou nedostalo.

9.3.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

- **Do jaké skupiny handicapů byste zařadili své dítě:**

34% rodičů řadí své dítě do kategorie dítě s lehkým postižením, 40% ohodnotili své dítě jako středně těžce postižené a zbývajících 26% rodičů označili své dítě jako těžce postižené.

- **Navštěvuje vaše dítě školní družinu při ZŠ? V případě, že nenavštěvuje, prosím, zdůvodněte proč?**

55% dětí navštěvuje školní družinu. Zbývajících 45% družinu nenavštěvují, důvodem nevyužití školní družiny je většinou finanční stránka rodiny, kdy rodiče nemají finance na zaplacení osobního asistenta pro své dítě. Mezi další důvody rodiče uvedli, že nechodí do zaměstnání, proto si dítě mohou vyzvedávat po obědě či po vyučování.

- **Navštěvuje vaše dítě nějaký zájmový kroužek ve svém volném čase?**

65% rodičů odpovědělo, že jejich dítě navštěvuje volnočasový kroužek. Volnočasový kroužek navštěvují v rámci školy i v jiné instituci. 35% rodičů odpovědělo záporně.

- **Je nějaký kroužek, který by vaše dítě rádo navštěvovalo, ale díky handicapu nemůže?**

97% rodičů odpovědělo, že jejich dítě by rádo navštěvovalo nějaký kroužek, ale brání jim v tom jejich handicap. Děti si většinou přejí navštěvovat kroužky pohybové např. fotbal, basketbal, potápění aj., které nejsou přizpůsobeny jejich handicapu. 3% dětí je se svými kroužky spokojeno a po jiném netouží.

- **Jaký zájmový kroužek navštěvuje v Danetě?**

Kroužek	Počet (%)
Vaření	8
EVVO	8
Sborový zpěv	16
Výtvarný kroužek	5
Péče o zvířata	3
Péče o domácnost a příprava pokrmů	8
Muzikoterapie	18
ICT + foto	16
Pohybové a sportovní hry s prvky dramaterapie	11
Zpívání v ŠD	11
Žádný	13

Tabulka 7: Počet členů jednotlivých kroužků

- **Proč navštěvuje právě tento kroužek?**

Odpovědi rodičů se velmi podobaly. U kroužku vaření a péče o domácnost se často objevovala odpověď, že chtějí, aby se jejich dítě naučilo vařit, děti samotné vaření a starost o domácnost baví.

Enviromentální výchovu děti rády navštěvují, protože je baví práce na zahrádce. Dalším důvodem je, že je nabídnut ve vhodném čase, vyhovujícím jak rodičům, tak dětem.

U kroužku sborový zpěv, muzikoterapie a zpívání ve školní družině byly odpovědi obdobné. Nejčastější odpovědi u těchto kroužků bylo, že jejich dítě rádo zpívá, má rádo muziku. U muzikoterapie odpovídali rodiče těžce postižených dětí, že tento kroužek dítě uklidňuje a napomáhá mu k reedukaci a kompenzaci jejich handicapu.

U výtvarného kroužku rodiče odpovídali, že jejich dítě baví kreslit a malovat.

Kroužek ICT + foto děti navštěvují, aby se děti naučily pracovat s PC. Děti rády hrají hry na PC, proto se přihlásily do tohoto kroužku. A také se děti chtějí naučit psát e-maily, chatovat na facebooku a pracovat s fotoaparátem.

- **V čem vidíte přínos daného kroužku pro vaše dítě?**

Odpovědi na tuto otázku se z velké části shodovaly s odpověďmi z předešlé otázky. Přínos kroužku vaření je pro rodiče v tom, že jejich dítě si umí něco malého uvařit, pomáhá jim doma s přípravou pokrmů.

Pohybově sportovní kroužek s prvky dramaterapie navštěvují převážně děti s lehkým stupněm postižení, většinou děti s hyperaktivitou. Rodiče odpovídali, že jejich dítě se díky pohybu uklidní, vybije si svou energii.

Přínosem kroužku EVVO je, že dítě se něco nového naučí, ví proč doma třídit odpad. Také se u rodičů vyskytla odpověď, že kroužek rozvíjí u dětí hrubou motoriku, díky náradí s kterým v kroužku pracují

U výtvarného kroužku a zpívání ve školní družině je hlavním přínosem společnost ostatních dětí.

Podle odpovědí je nejoblíbenějším kroužek, kroužek sborového zpěvu a kroužek muzikoterapie, který navštěvují převážně děti s těžkým mentálním postižením. Tyto dva kroužky děti navštěvují, protože mají rády hudbu, mají hudební sluch. Muzikoterapie je zároveň terapií, která dětem pomáhá jako léčebný proces.

- **Navštěvuje vaše dítě zájmový kroužek v jiném zařízení? Pokud ano, v jakém?**

32 % rodičů odpovědělo, že jejich dítě nenavštěvuje žádný jiný kroužek mimo zařízení Danety. 16% dětí kroužek jinde navštěvuje. Zařízení, která vyplnili rodiče v dotaznících, jsou většinou mimo Hradec Králové, jsou v místě bydliště postiženého žáka. V jiném zařízení navštěvují kroužek děti s lehkým stupněm postižení, jsou to kroužky, které v Danetě nejsou nabízeny. Např. Ai-kido (TJ Sokol Hradec Králové), bowlingová škola (Pardubice), jóga (solná jeskyně Jaroměř), náboženství aj. Jeden z žáků s těžkým

postižením navštěvuje také kroužek mimo zařízení Danety, navštěvuje psychorehabilitační a terapeutické pobyty v Centru pro zdravotně postižené v Hradci Králové.

9.4 CELKOVÉ SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Cílem mého výzkumu bylo provést rozbor volnočasových aktivit na vybrané skupině žáků s kombinovaným postižením v ZŠ Daneta. Zjišťovala jsem, jak cílová skupina dětí tráví svůj volný čas, jaké volnočasové aktivity jsou mezi dětmi nejoblíbenější, jaké kroužky pomáhají dětem při kompenzaci a reedukaci jejich handicapu. Také jsem se snažila zjistit, jak vnímají přínos volnočasových výchovně vzdělávacích aktivit jejich rodiče?

Výsledky všech částí výzkumu poskytuji, ve svém souhrnu, odpovědi na otázky, které jsem si na počátku položila, a to:

- Jaké procento dětí s kombinovanou vadou ze základní školy speciální využívá aktivit školní družiny? Důvody nevyužití ŠD u ostatních?
- Jaké volnočasové aktivity preferují žáci s kombinovaným postižením a proč?
- Jak je ovlivněn výběr volnočasových aktivit hloubkou a druhem zdravotního postižení dětí?
- Co děti s kombinovaným postižením omezuje při výběru volnočasových aktivit?
- Vyhledávají rodiny s dětmi s kombinovanou vadou zájmové aktivity i mimo nabídku speciální základní školy? A jaké?
- Pomáhají volnočasové aktivity k reedukaci a kompenzaci handicapu dětí s kombinovanou vadou?
- Jak vnímají přínos volnočasových výchovně vzdělávacích aktivit jejich rodiče?

- **Jaké procento dětí s kombinovanou vadou ze základní školy speciální využívá aktivit školní družiny? Důvody nevyužití ŠD u ostatních?**

Školní družinu navštěvuje celkem 40% dětí z celé školy. Ze základních škol navštěvuje školní družinu 39%. Školní družinu nevyužívají převážně žáci s těžkým postižením, u kterých se platí osobní asistent. Rodiny s těmito dětmi je nevyužívají z finančního hlediska. Rodiče, kteří nechodí do zaměstnání, si děti vyzvedávají po obědě či vyučování, proto školní družinu také nemusejí navštěvovat. Žáci s lehkým postižením mají odpolední vyučování, tím pádem školní družinu nestíhají.

- **Jaké volnočasové aktivity preferují žáci s kombinovaným postižením a proč?**

Mezi tři nejoblíbenější kroužky patří sborový zpěv, ICT + foto a vaření. Žáci s kombinovaným postižením preferují tyto kroužky, protože se zde mohou setkávat s ostatními žáky, kteří mají stejné záliby jako oni. Rádi spolu sdílejí pěkné písničky, ukazují si povedené fotografie a rádi si ochutnají společně uvařené jídlo.

- **Jak je ovlivněn výběr volnočasových aktivit hloubkou a druhem zdravotního postižení dětí?**

Výběr aktivit je hloubkou a druhem zdravotního postižení ovlivněn velmi. Přestože každý kroužek je otevřen všem žákům bez ohledu na jejich druh a hloubku postižení, některé kroužky jsou pro určité žáky méně vhodné, proto s výběrem velmi často pomáhá jejich třídní učitel, který je zná a dokáže odhadnout, který kroužek je právě pro ně ten pravý.

- **Co děti s kombinovaným postižením omezuje při výběru volnočasových aktivit?**

U dětí s lehkým stupněm zdravotního postižení, které mají odpolední vyučování, je nejčastějším omezením časové krytí výuky s kroužkem. Žáci s těžkým stupněm postižení jsou ovlivněni individuálními zdravotními problémy, financí rodiny apod.

- **Vyhledávají rodiny s dětmi s kombinovanou vadou zájmové aktivity i mimo nabídku speciální základní školy? A jaké?**

Ano, 16% dětí s kombinovanou vadou navštěvuje zájmový kroužek mimo zařízení Danety. Jsou to převážně děti s lehkým stupněm postižení, které navštěvují i kroužky v místě svého bydliště. Kroužky, které jsou navštěvovány dětmi mimo Danetu, nejsou nabízeny školou. Jedná se o bowlingovou školu v Pardubicích, kroužek Skautingu v Lochenici, DDM v Hradci Králové o vodácký a turistický kroužek, jóga v solné jeskyni v Jaroměři, kroužek náboženství, Ai-kido.

Jeden žák ze Základní školy Danety s těžkým postižením také navštěvuje psychorehabilitační pobyty v jiném zařízení než je Daneta.

- **Pomáhají volnočasové aktivity k reedukaci a kompenzaci handicapu dětí s kombinovanou vadou?**

Učitelé, kteří vedou jednotlivé kroužky, mají stanovené výchovně vzdělávací cíle jak krátkodobé na jednotlivé hodiny, tak dlouhodobé, které jsou přímo zakotvené v ŠVP školní družiny. U žáků se daří rozvíjet stránky psychomotorické, afektivní i kognitivní. Například díky kroužkům, v kterých si žáci něco vytvoří např. vaření, ICT + foto, péče o domácnost a příprava pokrmů, vaření roste jejich sebevědomí a důvěra v sebe samotné. Cítí, že nejsou tolik závislí na svém okolí, zde se rozvíjí samostatnost a sebeobslužné dovednosti, ve velké míře je zde rozvinuta stránka psychomotorická a kognitivní- U výchovných kroužků se děti učí sdílet radost, týmovou spolupráci a komunikaci s okolím. V kroužcích jsou uspokojovány potřeby dětí jako například potřeba zvědavosti, potřeba bavit se, potřeba komunikovat. Celkově lze říci, že volnočasové aktivity se nemalou měrou podílejí na jejich reedukaci a kompenzaci handicapu.

- **Jak vnímají přínos volnočasových výchovně vzdělávacích aktivit jejich rodiče?**

Rodiče na funkci kroužku většinou nahlíží z praktického hlediska. Oceňují, že kroužky učí děti v určité oblasti větší samostatnosti, sebeobslužné dovednosti. Pozitivně hodnotí kroužky, kde děti vybijí svou přebytečnou energii, jsou zklidněné. Kroužky, které rozvíjejí jejich nadání, ukazují rodičům cestu, jak využít volný čas trávený doma.

10 ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabývala převážně trávením volného času žáků s postižením, kteří by bez pomoci školy, doprovodu rodičů či asistentů, málokdy navštěvovali zájmový kroužek. Zájem o volnočasové aktivity v Centru pro zdravotně postižené Daneta, s.r.o. je velký, jelikož z pohledu rodičů i školy aktivity velmi pozitivně ovlivňují reedukaci a kompenzaci handicapu. V teoretické části jsem definovala pojem volný čas a jeho funkce, nastudovala jsem a rozebrala kombinace postižení s primární mentální retardací.

Začátkem praktické části jsem se probírala celou školou Daneta, která má více oddělení a různé stupně škol. Poté jsem se dostala k podrobnému tématu své bakalářské práce, což je volný čas žáků ZŠ s kombinovanou vadou s primárním mentálním postižením. Pro svou práci jsem zvolila 3 metody výzkumu – dotazníkové šetření pro rodiče, pozorování na nabízených kroužcích, rozhovory s lektory kroužků a s ředitelkou školy. Dozvěděla jsem se, že některé kroužky nejsou pro děti s těžkým postižením, proto při výběru kroužků má velké slovo rodič dítěte, ale také jim radí třídní učitel, který má k dětem velký vztah a zná jejich potřeby, schopnosti a dovednosti.

Z průběhu průzkumu lze vyvodit závěr, že lektori i osnovy kroužků se snaží plnit všechny funkce volného času, v mnoha případech je to těžce splnitelný úkol, jelikož každé dítě má individuální potřeby, nelze u každého jedince splnit všechny funkce. U dětí s těžkým postižením je tráven volný čas pomocí terapií, můžeme si také všimnout, že tyto aktivity škola nabízí ve velkém rozsahu.

Škola se snaží přizpůsobit všem stupňům zdravotního postižení. Výběr aktivit je pestrý, kroužky jsou různorodé, aby vyhovovaly individuálním potřebám jednotlivým žáků. Náplň kroužků není tak rozsáhlá jako na běžných základních školách, kde průběh jednotlivých kroužků má zcela jiný spád.

Pozitivně hodnotím, že handicapovaným žákům je nabízeno velké množství zájmových kroužků, každý kroužek je přizpůsoben všem stupňům postižení, přístup k žákům je individuální a citlivý.

11 POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

Literatura

- HÁJEK, B., HARMACH, J., HOFFMANN, O., JÍRA, O., JÍROVÁ, H., KRTIČKA, K., RAMPOUCHOVÁ, J., VESELÝ, V., 2004. Děti, vedoucí, volný čas. 1. vyd. Praha: IDM MŠMT. ISBN 80-86784-006-1.
- HÁJEK, B., PÁVKOVÁ, J., 2003. Školní družina. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7178-751-5.
- HÁJEK, B., kol., 2007. B. Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družinu. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-233-1.
- HOFBAUER, B., 2004. Děti, mládež a volný čas. 1.vyd. Praha: Portal. ISBN 80-7178-927-5.
- KUBOVÁ, L., 1996 Alternativní komunikace: cesta ke vzdělávání těžce zdravotně postižených. 1.vyd. Praha: Tech-market. ISBN 80-902134-1-3.
- LECHNA, V., kol., 2005. Terapie narušené komunikační schopnosti. Praha: Portál. ISBN 80-7178-961-5.
- MÜLLER, O., 2004. Dítě: se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné škole. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0231-9.
- MÜLLER, O., 2007. Terapie: ve speciální pedagogice. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1075-3.
- PÁVKOVÁ, J., 2002 Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času. 3. vyd. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 80-7178-711_6.
- PÁVKOVÁ, J., 2003. Průvodce studiem oboru: Pedagogika volného času. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 80-7083-757-8.
- PIPEKOVÁ, J., 2006. Kapitoly ze speciální pedagogiky. 2.vyd. Brno: Paido. ISBN 80-7315-120-0.
- PIPEKOVÁ, J., VÍTKOVÁ, M., 2001 Terapie ve speciální pedagogické péči. 2. vyd. Brno: Paido. ISBN 80-7315-010-7.
- RENOTIÉROVÁ, M., 2003. Somatopedické minimum. Olomouc: UPOL. ISBN 80-244-0532-6.

- SCHOPLER, E., MESIBOV, G. B., 1994. Behavioral issues in autism: Autistické chování. 1. vyd. New York: A division of Plenum Publishing Corporation. ISBN 80-7178-133-9.
- SOWÍK, J., 2007. Speciální pedagogika. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-1733-3
- ŠPULÁKOVÁ, B., 1994. Logopedická cvičení. Hradec Králové: Pedagogické centrum Hradec Králové.
- ŠTĚRBA, K., 1993. Netradiční formy logopedické péče: na zvláštní škole. Praha: Septima. ISBN 80-85801-09-4.
- ŠVARCOVÁ, I., 2000. Mentální retardace. 1.vyd. Praha: Portal. ISBN 80-7178-506-7.
- ŠVARCOVÁ, I., 2008. Základy pedagogiky. 2. vyd. Praha: VŠCHT Praha. ISBN 978-80-7080-690-6.
- ŠVEC, V., 1998. Metody a formy výchovy ve volném čase. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-210-1275-7.
- VÁŽANSKÝ, M., 1995. Základy pedagogiky volného času. 1. vyd. Brno: Paido. ISBN 80-901737-9-9.
- VOCILKA, M., 1994. Výchova a vzdělávání autistických dětí. Praha: Septima. ISBN 80-85801-33-7.
- ZIKL, P., 2011. Využití ICT: u dětí se speciálními potřebami. 1.vyd. UHK: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3852-9.

Internetové zdroje

Role diagnóz LMP a VPCh v systému speciálního školství. In: *Demografie* [online]. 2004-2014 [cit. 2014-12-13]. Dostupné z:
http://www.demografie.info/cz_detail_clanku&artclID=695

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdělení mentální retardace (D. Hůle, 2004-2014).....	27
Tabulka 2: Mezinárodní škála stupňů sluchových poruch (WHO, 1980).....	30
Tabulka 3: Mezinárodní klasifikace epileptických záchvatů ILAE 1981	34
Tabulka 4: Děti v Mateřské, základní a střední škole Daneta, s.r.o. podle pohlaví; k datu 1. 3. 2014.....	36
Tabulka 5: Týdenní rozpis kroužku v ZŠ Daneta.....	41
Tabulka 6: Výchovně vzdělávací činnosti u jednotlivých kroužků.....	58
Tabulka 7: Počet členů jednotlivých kroužků.....	60

12 SEZNAM PŘÍLOH

- Přepis rozhovoru s ředitelkou školy
- Přepisy rozhovorů s lektory vybraných kroužků
- Dotazník použitý při průzkumu

PŘEPIS ROZHOVORU S ŘEDITELKOU ŠKOLY MGR. MONIKOU BOUROVOU

Kolik dětí navštěvuje ŠD?

Tricet... máte to v té tabulce, co jsem posílala. Myslím, že 34 dětí.

Které cílové skupině v Danetě je nabízena činnost ve ŠD?

Cílová skupina, které je nabízena školní družina (přemýšlí) jsou to všechny děti ze základní školy praktické i ze základní školy speciální. Nejsou to žáci střední školy.

Co si myslíte, že jsou důvody nevyužívání ŠD u některých žáků?

Někteří žáci nevyužívají ŠD z důvodu ekonomických, když například jsou, jde o děti s těžším postižením, kteří platí za asistenci – osobní asistenci. Osobní asistence je u nás realizována formou smlouvy, formou služby, nasmlouvaná se zařízením pro zdravotně postižené Daneta a je účtována za čas, který dítě stráví jak ve škole tak ve školní družině. Takže mnoho rodičů tam jakoby nedává ty děti, aby za ně nemuseli platit, za tu asistenci, jinak je u nás školní družina zdarma a za asistenci si musí platit adekvátně k času, který stráví ve škole i školní družině. Pak jsou děti, které do té družiny nechodí, protože jsou třeba rodiče nezaměstnaní a chodí si pro ně po obědě a pak jsou děti s velmi těžkým postižením, u kterých je předpoklad, že by nezvládly delší docházku než co musí v rámci rozvrhu, tedy v rámci vzdělávání. To je tak asi všechno, co mě napadá. Anebo tam jsou žáci, kteří mají dlouhou odpolední výuku, takže oni v podstatě jakoby není reálný aby chodily ještě do družiny, protože mají každý den třeba dlouhé vyučování.

Jakým způsobem nabízíte volnočasové aktivity vašim klientům?

Volnočasové aktivity každý rok tvoříme podle možnosti finančních, podle zájmu lektorů, kteří se na jednotlivé oblasti zaměřují a ty zájmové aktivity některé jsou placené, lektor je placený z pohledu lektor versus Zaměstnavatel. Některí to dělají v rámci svého úvazku v rámci školní družiny. Záleží tedy i na tom jak ten lektor má zájem o vedení kroužku nikoho do kroužku nenutíme. Je potřeba, aby lektor měl o vedení kroužku zájem, aby ho vedl s chutí. Není dobré, aby byl do vedení kroužku nucen. To neděláme. Máme potom další hledisko a to zájem dětí protože za ty léta už víme, co děti baví a co je naplňuje, co by

chtěly dělat ve volném čase. Snažíme se tam tyto kroužky jim nabízet, aby skutečně děti chodily a ten volný čas někým způsobem naplnily. Takže v podstatě můžu říct, že nejoblíbenější, ustáleným nejoblíbenějším kroužkem je kroužek vaření nebo přípravy pokrmů. Potom kroužek počítačů a pro takový ty pohybově zdatný děti sportovní. Takže každý rok v podstatě uděláme na konci srpna, v přípravném týdnu nabídku, kterou zároveň sladíme s rozvrhy, tak abychom věděli, že pro konkrétní kroužek bude volná cílová skupina, to znamená, že už nebudou mít rozvrhy. Snažíme se tam dávat jak kroužky pro těžce postižené děti ve formě terapii, tak kroužky pro méně postižené děti, tak aby si každý našel nějaké uplatnění, kroužek který by ho bavil. Snažíme se tam i v podstatě reflektovat ty druhy postižení, to znamená, že hledáme kroužky jak pro děti bez tělesného postižení, tak i třeba kroužky pro děti s tělesným postižením. Mentální deficit, mentální postižení dětí je výběru kroužku neřešíme, ve vztahu pro tvorbu nabídky. Řešíme to potom v případě, že se třeba žák s těžkým až hlubokým postižením, přihlásí do kroužku, který není schopný intelektově zvládnout, i když i tuhle tu oblast v podstatě jakoby preventivně se snažíme odstranit, tak aby k tomu nedocházelo, protože zase není žádoucí dát děti do kroužku, takže se snažíme tu nabídku, když jí utvoříme, podle těch všech hlediskem, který jsem říkala, tak jí nabízíme vlastně všem dětem ve škole a nabízíme jí prostě prostřednictvím třídního učitele. A jsme domluvení, že ten třídní učitel pomůže rodičům potažmo dětem vybrat kroužek podle toho, jak zná, že to dítě má vlastnosti, dovednosti, schopnosti, možnosti a snaží se i rodiče směřovat k tomu, že ten kroužek bude proto dítě prospěšné. Takže například děti s těžkým postižením už směřují do těch terapeutických kroužků, děti zdravé, které potřebují pohyb, které jsou hyperaktivní, které mají poruchy chování, které potřebují vybit, směřují k sportovním kroužkům. Pokud ten rodič má zájem, třeba zkusit úplně jiný kroužek, snaží se mu učitel i vysvětlit, zda je pro něho vhodný či není. Pokud rodič trvá na svém, dítě do toho kroužku zapíšeme, ale často třeba ten kroužek pro něj není efektní, protože spoustu věcí v něm není schopen, jakoby realizovat, dělat. Například dítě s velmi těžkým postižením mentálním, třeba na kroužek počítačů, kde je součástí toho kroužku i tvorba fotografií, tak to je naprosto nevhodný pro ty děti, ale zase, když už tam to dítě chodí, tak šikovný lektor, případně asistent, by měl dokázat v rámci toho kroužku, dá tak nenáročnou práci, že to to dítě prostě zvládne. Tím způsobem se takto realizuje pro děti s těžkým postižením.

Jak vybíráte lektory pro dané kroužky?

Vybíráme je podle toho, jestli mají vztah k dané aktivitě, jak už jsem říkala. Téměř všichni lektoři jsou zaměstnanci Danety, v případě, že potřebujem specialistu, tak samozřejmě nabízíme i lektorství lidem zvenku. Hledisko finanční, jak jsme schopni lektory z venku zaplatit. Pro děti jsou všechny kroužky zadarmo. Pro děti jsou lepší lektoři, které znají ze školy, protože je znají. I lektoři vědí, jak se daný žák chová a podobně. Umí jim přizpůsobit práci a to je určitě výhoda.

Jakým způsobem rozřazujete žáky do zájmových kroužků?

To už jsem také z části řekla v první otázce. Nabídku dostanou všichni a pomáhají při výběru rodiče a třídní učitelé, asistenti. Samozřejmě je, snažíme rozřadit podle postižení, tak aby se žák mohl co nejvíc realizovat v tom kroužku. Aby pro něj byl přínosem. Potom podle množství, může se stát, že do daného kroužku se přihlásí více dětí. Potom to řešíme, tím že z kroužku uděláme dva stejné v jiném čase.

Jaký je váš názor na to, že někteří žáci nenavštěvují zájmové kroužky, v čem si myslíte, že je důvod jejich neúčasti v zájmových aktivitách?

Já bych řekla, že je to podobné jako u tý školní družiny, protože po dobu pobytu v kroužku furt platí osobní asistenci, takže u někoho jsou to peníze a u někoho je to to, že si pro ně chodí po obědě. Děti co nechodí do kroužku, je ale menšina. Nejčastější příčina je, že si nevyberou kroužek, protože mají v tu dobu výuku. Protože se snažíme, tím že to jsou kroužky pro všechny děti od prvního až do desátého ročníku, od lehkého, po těžký postižení, tak se snažíme tu nabídku kroužků, tak časově, aby do ní mohly chodit i děti končí výuku už v poledne, aby tam nemusely tři hodiny čekat na kroužek, protože mají těžký postižení a nezvládly by to čekat na ten kroužek, byly by unavení. Tak některé kroužky dáváme už od jedné hodiny, právě s cílem, aby tyhle děti, co mají kratší výuku a převážně teda děti s těžším postižením, do toho kroužku mohly chodit.

Domníváte se, že má na využívání volnočasových aktivit dětí vliv:

zaměstnanost rodičů

To už jsem říkala, pokud je rodič nezaměstnaný a nemá potřebu hledat pro dítě náplň volný čas v odpoledních hodinách, ten čas naplňují společně, chodí ven, užívají si společně svůj volný čas.

finanční úroveň rodiny dětí

U nás jen co se týče asistentů, jinak to u nás nemá roli. U nás volnočasovky neplatěj. Pokud by je platili, tak by to velkou roli samozřejmě hrálo. Pokud mají něco platit, už hodně zvažují, co ano a co ne.

Jiné

Už asi nic.

Podle čeho si myslíte, že si žáci či jejich rodiče vybírají volnočasové aktivity?

Podle toho, co je baví. Pokud jde o žáky, tak podle toho, co je baví, co mají rádi, někdy i podle lektorů, který maj rádi, takže je to táhne za lidma, kterým jsou blízcí. A co se týká rodičů, myslím si, že to platí totéž, vybíraj to podle toho, co maj děti rádi, případně podle lektorů, kterým důvěřují.

Jaký kroužek si myslíte, že je nejoblíbenější a proč?

Zcela jistě a nepochybně vede kroužek vaření. Protože je to věc praktická a praktické činnosti žáci s mentálním postižením vykonávají rádi, jsou to aktivity, které jsou prostě praktického charakteru a samozřejmě pak je výsledek a to je uvařená mňamka, kterou si můžou sníst. Naše žáci převážně velmi rádi jedí, je to pro ně velká motivace, že to co si uvaří si potom taky snědí. Takže to vaření, bych řekla, že vévodí. Zase samozřejmě ne u všech, těch hyperaktivních kluků, ty pohybovky, rádi hrají florbal, stolní tenis a podobné hry. U mnoho dětí teda dneska počítače, to bych řekla, že teď v dnešní době to postupem převálcuje všechny kroužky i to vaření. Možná i proto, že spousty těch dětí pochází ze sociálně slabších rodin, takže si nemohou dovolit mít doma počítač, natož tam mít takové programy jako máme my zde ve škole.

PŘEPISY ROZHOVORŮ S LEKTORY VYBRANÝCH KROUŽKŮ

Kroužek: ICT + foto

lektor: Josef Suchánek

Dostává se vám zpětná vazba od rodičů o spokojenosti vašeho kroužku? Pokud ano jaká?

Ano, zpětná vazba se mi od rodičů většinou dostává ihned po skončení volnočasové aktivity formou rozhovoru, když si rodiče z kroužku děti vyzvedávají. Děti se mi na kroužek hlásí v plném počtu každý rok, což je pro mě nejlepší zpětná vazba a projev spokojenosti.

Proč se domníváte, že děti si vybraly vámi vedený kroužek?

Stejně jako děti z majoritní, většinové společnosti, mají děti s postižením rády práci s moderními informačními a komunikačními technologiemi, což je právě práce na PC a noutbuku, práce s tabletem, práce na interaktivní tabuli, práce s digitálním foťákem a jiné, proto si právě vybraly kroužek ICT. V některých případech může vést roli výběru osoba vedoucí kroužek – tudíž i já. (smích)

Co dělá ve vašem kroužku největší problémy?

Žáci v mém kroužku mají problém se soustředěním se na práci, ale jinak moc rádi pracují s počítačem a s digitálním foťákem.

Jak zájmový kroužek napomáhá reedukaci a kompenzaci zdravotního handicapu dětí navštěvující váš kroužek?

Nejvíce kroužek napomáhá dětem k usnadnění komunikace, k rozvoji jemné motoriky, posilují schopnost soustředit se. Také si posílí důvěru ve vlastní schopnosti.

Jak zohledňujete činnosti pro děti s handicapem?

Na zájmový kroužek ICT a foto mám vytvořený tematický plán, přesto se snažím vždy reagovat na fyzický a psychický stav jednotlivých žáků a neřídit se striktně tematického

plánu. Dále je důležité časté střídání činností, střídám výklady nových látek, jako například hrajeme na počítači hry, posloucháme hudbu na Youtube, pracujeme s interaktivkou.

Kroužek: EVVO

Lektor: Kubíčková

Dostává se vám zpětná vazba od rodičů o spokojenosti vašeho kroužku? Pokud ano jaká

Ano, dostává se mi zpětná vazba od rodičů. Velice mě těší, když mě rodiče potkají někde ve škole a říkají mi, jak jim jejich dítě vyprávělo o tom, co jsme na kroužku dělali, co je bavilo a jak už s tím doma pomáhají, chtějí třídit odpad. To je moc hezké no.

Proč se domníváte, že děti si vybraly vámi vedený kroužek?

Já si myslím, že výběr kroužku je ze tří čtvrtin dílem rodičů a né dětí. Určitě doma svým dětem vysvětlili a přiblížili činnost kroužku, řádně je motivovali. Určitě také museli zvážit, zda je v možnostech jejich dítěte se kroužku vůbec účastnit, zda bude pro něj kroužek přínosem. Několika rodičům jsem vysvětlovala co znamená zkratka EVVO. Zajímalo je, zda jejich děti budou hodně venku. Z toho usuzuju, že rodiče kroužek vybrali a dítěti pa vhodně nabídli.

Co dělá ve vašem kroužku největší problémy?

Děti mají největší problém u činnosti vydržet a dokončit jí. Například při hrabání listí na pozemku, pletí v záhonu. Po chvíli odejdou a zajímá je něco jiného. Je to i tím, že se dlouho nevydrží soustředit na jednu věc.

Jak zájmový kroužek napomáhá reedukaci a kompenzaci zdravotního handicapu dětí navštěvující váš kroužek?

Děti v mém kroužku mají možnost být na čerstvém vzduchu, dostávají se do přímého kontaktu s přírodou, objevují barvy, tvary, povrchy, vůně, zvuky, vždyť víte, prostě aktivují své smysly. Snažím se, aby posílily svou schopnost soustředit se. Taky ale procvičují jemnou motoriku, při sázení rostlin a i hrubou motoriku při práci s náradím. Děti vidí výsledky své práce hned, tím že jejich záhon už je čistý, nebo musejí čekat, až jejich

rostlina vyklíčí. Myslím si, že zde dělají činnosti, ke kterým se doma všichni nedostanou. Osvojují si ekologické chování.

Jak zohledňujete činnosti pro děti s handicapem?

Vybírám zajímavé činnosti, každý týden je kroužek jiný. Aktivitu se snažím, aby byly přiměřené aktuálnímu zdravotnímu stavu dítěte a jeho handicapu. Pomůcky, jako třeba nářadí, pracovní listy, které také používáme, vybírám také podle schopností dětí. Pro děti s autismem se snažím hodinu strukturovat. Vždy si určíme cíl a ten společně hodnotíme, zda jsme ho dosáhli nebo ne.

Kroužek: Vaření

Lektor:

Dostává se vám zpětná vazba od rodičů o spokojenosti vašeho kroužku? Pokud ano, jaká?

Ano, pokud jsou děti z hodiny opravdu nadšené. Chtějí poté recept a vaří to s dětmi doma.

Proč se domníváte, že děti si vybraly vámi vedený kroužek?

Pro další spolupráci doma, aby mohli doma pomáhat, s maminkou se chtějí naučit více kuchařských dovedností.

Co dělá ve vašem kroužku největší problémy?

Jde spíš o to, jakou mají náladu, jak se vyspaly, v jakém jsou rozpoložení. Znáte to, to je jako u nás, když se špatně vyspím, mám problém ve všem. (smích) Například naposled jsme loupali ovoce, jako jsou banány, pomeranče. Normálně s tím není problém a máme to hned, ale tentokrát to dělaly skoro celou hodinu, byly unavené a ospalé.

Jak zájmový kroužek napomáhá reedukaci a kompenzaci zdravotního handicapu dětí navštěvující váš kroužek?

Práce s jemnou motorikou, slovní zásoba, poznávání věcí jako je náčiní, s kterým pracují, různé ovoce, zelenina a další. Ale také se tu učí hygienickým návykům.

Jak zohledňujete činnosti pro děti s handicapem?

Snažím se zapojovat děti v rámci jejich možností tak, aby úkol zvládly a cítily se při práci užitečně. Pokud by to nějakému dítěti nešlo, snažíme se mu pomoci.

Kroužek: Péče o zvířata

Lektor: Marie Prokešová

Dostává se vám zpětná vazba od rodičů o spokojenosti vašeho kroužku?

Ano

Jaká?

Rozhovor, chodí se občas na děti zeptat.

Proč se domníváte, že děti si vybraly vámi vedený kroužek?

Většina dětí má ráda zvířata. Učí se o ně pečovat, ale především se s nimi rádi mazlí, takže to jde nějak samo. Pochopitelně se snažím vést kroužky, co nejzajímavější formou a dětem pracovní činnosti zpestřovat.

Co dělá ve vašem kroužku největší problémy?

Určitě kázeň, děti by ta naše zvířátka samou láskou nejraději umačkaly. Proto jsme společně vytvořily takové Desatero, které se snažíme u zvířátek dodržovat. Řeknu vám jen pár příkladů, třeba, že se nesmí u zvířátek křičet, tlučat na terárka, že se musí při práci pomáhat a tak.

Jak zájmový kroužek napomáhá reedukaci a kompenzaci zdravotního handicapu dětí navštěvující váš kroužek?

Určitě za ta léta, co tu vedu tento kroužek, pozoruji u dětí určitý posun. Tak určitě je to ve vztahu k zvířatům. Vždy mě potěší, že děti, kteří můj kroužek navštěvují již delší dobu, jsou mnohem zodpovědnější a samostatnější, snaží se soustředit, i když občas jim to také nejde. Navíc já jsem toho názoru, že zvířata všeobecně působí na děti ale i dospělý terapeuticky. Ráda se účastním jako asistence u canisterapie, kdy k nám do školy dojíždí jedna paní s pejsky. Jsou úžasní a dětem moc pomáhají.

Jak zohledňujete činnosti pro děti s handicapem?

Snažím se jim přizpůsobit a zjednodušit pracovní postup. Nebo děti s lehčím handicapem pomáhají slabším. Rozvíjí si zde schopnost pomáhat druhým.

Zájmové aktivity žáků v Danetě – dotazník

Vážení rodiče,

z důvodu své bakalářské práce na téma volný čas v Danetě, Vás prosím o vyplnění krátkého dotazníku, který se zabývá právě problematikou volného času a zájmových aktivit. Prosím vyplnit za každého žáka základní i v případě, že se zájmových aktivit Vaše dítě neúčastní.

Vyplněný dotazník prosím vložte do schránky připravené na recepci.

Za vyplnění a Vaše podněty předem děkuji.

Šubrová Adéla, studenta pedagogické fakulty v Liberci

1. Do jaké skupiny handicapu byste zařadili své dítě?

a) lehce postižené

b) středně těžce postižené

c. těžce postižené

2. Navštěvuje vaše dítě školní družinu při ZŠ? V případě, že nenavštěvuje, prosím zdůvodněte proč?

• ANO

• NE, proč.....

3. Navštěvuje vaše dítě nějaký zájmový kroužek ve svém volném čase?

• ANO

• NE

4. Je nějaký kroužek, které by vaše dítě rádo navštěvovalo, ale kvůli handicapu nemůže?

• ANO, jaký.....

• NE

5. Jaký zájmový kroužek navštěvuje v Danetě?

• Vaření

• EVVO

- Sborový zpěv
- Výtvarný kroužek
- Péče o zvířata
- Péče o domácnost a příprava pokrmů
- Muzikoterapie
- ICT + foto
- Pohybové a sportovní hry s prvky dramatické výchovy
- Zpívání v ŠD s prvky muzikoterapie

6. Proč navštěvuje právě tento (tyto) kroužek?

.....

.....

.....

7. V čem vidíte přínos daného kroužku pro vaše dítě?

.....

.....

.....

8. Navštěvuje vaše dítě zájmový kroužek v jiném zařízení? Pokud ano, v jakém?

- ANO, v jakém.....
- NE

Děkuji za Váš čas:)